

NILF-notat 2001:1

Avgitt 12. januar 2001

Kostnader ved tiltak relatert til kugalskap (BSE)

**Leif Forsell
Steffen Kallbekken
Jon Løyland
Nils Kristian Nersten**

Forord

Ved brev av 13.12.00 ba Landbruksdepartementet NILF om å gjennomføre en utredning med henvisning til protokoll fra forhandlingsmøte mellom avtalepartene i jordbruksoppgjøret av 13.12.00. Frist for å avlevere utredningen var satt til senest fredag 12. januar 2001.

Oppdraget dreier seg om å beregne økte kostnader, eller tapte inntekter, for jordbruket og berørt industri som følge av forbud mot bruk av kjøttbeinmel i fôr til produksjonsdyr (fram til 30.06.01) – samt som følge av det tiltaksprogrammet vedrørende kugalskap (BSE) som også settes iverk.

På denne bakgrunn omfatter beregningene anslag for redusert verdi av slakteavfall som ikke lenger kan brukes i fôr, med de utslag det vil få for utbetalingsprisene for slakt. Beregningene omfatter i tillegg merkostnader ved håndtering (og alternativ håndtering) av forbudte fôrvarer. Siden fôrindustrien ikke lenger kan bruke de forbudte råvarene, har bestemmelsene også konsekvenser for prisene på kraftfôr, samt kunne virke inn på etterspørselen etter norskprodusert korn.

I tillegg ber Landbruksdepartementet NILF om å vurdere merkostnader som følge av det iverksatte tiltaksprogrammet som innebærer utvidet testing for BSE.

I arbeidet med utredningen har NILF vært støttet av en bredt sammensatt referansegruppe, og også mottatt informasjon fra en rekke andre kilder. Vi vil spesielt takke referansegruppens medlemmer for verdifull og nødvendig bistand i dette arbeidet.

Den endelige rapporten står imidlertid for NILFs egen regning.

Oslo, 12. januar 2001

Leif Forsell

Innhold

INNHold	6
1 INNLEDNING	8
2 MANDAT OG REFERANSEGRUPPE	10
2.1 Mandatet og NILFs kommentarer	10
2.2 Oppsummering av beregningsoppdraget	12
2.3 Referansegruppe	13
3 KONSEKVENSER FOR KJØTTPRISENE SOM FØLGE AV FORBUD MOT BRUK AV KJØTTBEINMEL	14
3.1 Innledning	14
3.2 Virkning av delvis inntektsbortfall for destruksjonsindustrien	14
3.2.1 Tilpasninger iverksatt før midlertidig forskrift var vedtatt	15
3.2.2 Endelig virkning av inntektsbortfall for destruksjonsindustrien	15
3.3 Merkostnader ved håndtering av forbudte råvarer i forbudsperioden	18
3.3.1 Innledning	18
3.3.2 Alternativer for håndtering i forbudsperioden ved et midlertidig forbud	18
3.3.3 Alternativer for håndtering etter forbudsperioden ved et midlertidig forbud	20
3.3.4 Alternativer for håndtering ved et varig forbud	21
3.4 Virkning av redusert biproduktverdi	24
4 KONSEKVENSER FOR PRISER OG FORBRUK AV KRAFTFÔR	26
4.1 Innledning	26
4.2 Effekt av å erstatte animalsk protein med annet proteinfôr	26
4.3 Eventuelle virkninger av nye fôrrecepter	28
4.4 Etterspørsel etter norsk fôr	29
5 OVERGANGSKOSTNADER	31
5.1 Overgangskostnader for destruksjonsindustrien og kjøttbransjen	31
5.2 Overgangskostnader for kraftfôrindustrien	31
6 KOSTNADER SOM FØLGE AV TESTPROGRAM MV.	33
6.1 Innledning	33
6.2 Offentlige kostnader i 1. halvår 2001	34
6.2.1 Kostnader ved tilsyn med forbud mot KBM i fôr til produksjonsdyr	34
6.2.2 Engangskostnader 1. halvår ved å teste 8800 dyr	34
6.2.3 Løpende kostnader ved å teste 8800 dyr	34
6.2.4 Samlede kostnader for det offentlige 1. halvår 2001	35
6.3 Offentlige kostnader utover 1. halvår 2001	35
6.3.1 Kostnader ved tilsyn med forbud mot KBM i fôr til produksjonsdyr	35
6.3.2 Engangskostnader forbundet med tiltak utover 1. halvår	35
6.3.3 Løpende kostnader ved testing på samme nivå utover 1. halvår	35
6.3.4 Løpende kostnader ved å teste alt storfe over 30 måneders alder	35
6.3.5 Samlede kostnader for det offentlige ved utvidet testing	36
6.4 Merkostnader for industrien som følge av tiltaksprogram	36
6.4.1 Innledning	36
6 <i>Kostnader ved tiltak relatert til kugalskap (BSE)</i> Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning	

6.4.2	Merkostnader ved testing av 8800 dyr	36
6.4.3	Merkostnader ved eventuell testing av alt storfe over 30 måneders alder.....	37
7	REINDRIFT	39
8	OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER.....	41
	VEDLEGG 1 PROTOKOLL FRA FORHANDLINGSMØTE 13. DESEMBER 2000 MELLOM STATEN, NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG OG NORGES BONDELAG.....	45
	VEDLEGG 2 FORSKRIFT OM MIDLERTIDIG FORBUD MOT FOREDLEDE ANIMALSKE PROTEINER I FÔR TIL PRODUKSJONSDYR. F-906.....	47
	VEDLEGG 3 BESLUTNINGER OG TILTAK VEDRØRENDE BSE I EU, HØSTEN 2000	50
	VEDLEGG 4 ØKONOMISKE VIRKNINGER AV NY FORSKRIFT OM SRM	55

1 Innledning

Landbruksdepartementet ba i brev av 13.12.2000 NILF om å gjennomføre en utredning med henvisning til protokoll fra forhandlingsmøte mellom avtalepartene i jordbruksoppjøret, staten og Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, av 13.12.00. Utredningen skal være oversendt partene senest fredag 12. januar 2001.

I hovedsak dreier oppdraget seg om å beregne økte kostnader, evt. tapte inntekter, for jordbruket og berørt industri som følge av forbud mot bruk av foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr – samt som følge av det tiltaksprogrammet vedrørende kugalskap (BSE) som også settes iverk. På denne bakgrunn vil beregningene:

- for det første omfatte anslag for redusert biproduktverdi som følge av at slakteavfall ikke kan brukes i fôr, og den virkning redusert biproduktverdi vil få på utbetalingsprisene for slakt, samt anslag for merkostnader ved håndtering (og alternativ håndtering) av forbudte fôrvarer (mandatet, pkt. 4 – 1. underpunkt og pkt. 5 – 2. og 4. underpunkt)
- for det andre, eventuelle merkostnader for fôrindustrien av at enkelte råvarer ikke kan benyttes i kraftfôr, virkning på kraftfôrprisene, eventuelle virkninger av nye fôrresepter på fôr kvalitet og fôrforbruk per produsert enhet, samt eventuell virkning på etterspørsel etter norskproduserte fôrråvarer (mandatet, pkt. 4 – 2. og 3. underpunkt)
- og for det tredje, merkostnader som følge av tiltaksprogrammet med utvidet testing for BSE (mandatet, pkt. 5 – 1. og 3. underpunkt)

Protokollen som angir mandatet for oppdraget, er gjengitt i sin helhet i vedlegg 1, mens NILFs vurdering av mandatet følger i kap. 2. Her er også referansegruppen for dette arbeidet presentert.

De aktuelle beregningene følger i kapitlene 3 til 6 og med en oppsummering i kap. 8. Kap. 7 inneholder tilsvarende beregninger for reindriften (oppdrag gitt av Landbruksdepartementet i e-post av 15.12.2000).

Vedlegg 2 gjengir forskriften om forbud mot bruk av animalske proteiner i sin helhet. Utdrag av bestemmelsene vedrørende tiltaksprogrammet og utvidet testing er tatt

inn i kap. 6 og framgår også av vedlegg 3, som for øvrig inneholder en kortfattet framstilling av beslutninger og tiltak på dette området som er truffet i EU høsten 2000.

2 Mandat og referansegruppe

2.1 Mandatet og NILFs kommentarer

Utkast til "Midlertidig forskrift om forbud mot foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr" av 13.12.00, ble sendt på høring med uttalefrist 19.12.00. Forskriften ble vedtatt 22.12.00, trådte i kraft 01.01.2001, og innebærer midlertidig forbud mot å omsette foredlede animalske proteiner til fôr til produksjonsdyr fram til 1.7.2001.

Den endelige vedtatte forskriften ble i noen grad endret i forhold til utkastet. I denne rapporten er den vedtatte forskriften, jfr. vedlegg 2, lagt til grunn for analyse og vurderinger.

I statsbudsjettet for 2001 ble det lagt til grunn at antall tester for kugalskap (BSE) skulle utvides til vel 2100 storfe per år. Testprogrammet var planlagt å omfatte importert storfe og andre dyr som kunne oppfattes å ha mistenkelige symptomer, men i tillegg også et statistisk utvalg av øvrige dyr.

EU-kommisjonens beslutning 2000/764/EF av 29 november om utvidet testing av storfe med hensyn på BSE, får gjennom EØS-avtalen virkning også for Norge. Vedtaket innebærer bl.a. at alle nødslakt der dyret er eldre enn 30 måneder og tilsvarende alle storfe som har dødd på gården eller under transport skal testes for BSE fra og med 1. januar 2001. Dette utgjør for Norge om lag 8800 dyr per år.

Beslutningen innebærer videre at alle storfe over 30 måneder skal testes for BSE senest fra og med 1. juli 2001. For Norges vedkommende vil dette utgjøre om lag 110 000 dyr per år. Kommisjonen skal imidlertid innen 1. juni 2001 vurdere det siste spørsmålet på nytt og eventuelt legge fram et revidert forslag for Den faste veterinærkomiteen.

I brev fra Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag av 05.12.00 heter det (gjengitt i protokoll fra forhandlingsmøte 13.12.00, punkt 1):

"Fjerning av kjøttbeinmjøl i fôr til alle matproduserende dyr og krav til testing av alle storfe over 30 mnd. vil medføre betydelige kostnader i produksjon av norsk mat."..... "Med grunnlag i §2-4 i Hovedavtale for jordbruket, krever Norges

Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag opptatt forhandlinger om tillegg til den løpende jordbruksavtale”.

Av protokollens punkt 3 framgår at avtalepartene er enige om at.

”Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) får i oppdrag å beregne de økte kostnader, evt. tapte inntekter, dette kan innebære for jordbruket for avtaleperioden 2000-2001, andre avtalehalvår (01.01.01 til 30.06.01). Beregningen gjennomføres med bakgrunn i de begrensninger i bruk av slakteavfall som midlertidig forskrift innebærer når den er endelig fastsatt. Utredningen skal ta utgangspunkt i et midlertidig forbud i 6 måneder, men også vurdere konsekvensene av et evt. varig forbud.” (NILFs understrekinger)

Kommentar:

- Beregningen som skal gjennomføres gjelder 1. halvår 2001.
- Det skal også gjøre anslag for effekten av evt. varig forbud.

Av punkt 4 i protokollen framgår at beregningene skal omfatte:

- Redusert biproduktverdi som følge av at slakteavfall ikke kan brukes i fôr, og den virkning redusert biproduktverdi vil få på utbetalingsprisen på slakt til jordbruket.
- Evt. merkostnader for fôrindustrien av at enkelte råvarer ikke kan benyttes i kraftfôr, jfr. forskriften, og virkning på kraftfôrprisene. Det legges til grunn at tollvernet og prisutjevningen på proteinkraftfôr forvaltes slik at evt. økt pris på alternativt proteinråstoff på verdensmarkedet ikke påvirker råvareprisen i Norge.
- NILF bes også å vurdere evt. virkninger av nye fôrresepter på fôr kvalitet og fôrforbruk per produsert enhet, evt. også på etterspørselen etter norskproduserte fôrvarer ved et evt. varig forbud.

Kommentar:

- Med bakgrunn i formuleringen knyttet til praktisering av tollvernet og ordningen med prisutjevning legger NILF til grunn uendrede ’målpriser’ for Statens landbruksforvaltnings håndtering av tollregime og prisutjevning, dvs. uendrede importpriser og uendrede ’interne’ priser for eksempel for soyamel (2,91 kr/kg)

I protokollens punkt 5 ber Landbruksdepartementet i tillegg NILF om å vurdere:

- Merkostnader ved det tiltaksprogram som settes i verk sammen med forskriften.
- Merkostnader ved håndtering av forbudte fôrvarer i forbudsperioden. Dvs. lagringskostnader for råvarer eller ferdig fôr som omfattes av forbudet, evt. annen håndtering ved et evt. varig forbud.
- Merkostnader ved økt innfrysing av kjøtt som følge av forskriften.
- Kostnader ved å utvikle alternativ håndtering ved et evt. varig forbud.

Kommentar:

- NILF har lagt til grunn at det i 3. strekpunkt med begrepet ”som følge av forskriften”, er ment kostnader i forbindelse med iverksetting av tiltaksprogrammet med utvidet testing for kugalskap.

Av protokollens punkt 6 framgår at det skal settes ned en referansegruppe for prosjektet med fagpersonell fra slakterier, destruksjonsindustri og fôrindustri. I tillegg skal Landbruksdepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Finansdepartementet, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag være representert, jfr. for øvrig kap. 2.3.

Samtidig med at «Forskrift om midlertidig forbud mot foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr» trådte i kraft 1. januar 2001, trådte også «Forskrift om spesifisert risikomateriale med hensyn til overførbare spongiforme encefalopatier (SRM)» i kraft.

Begge forskriftene er relatert til kugalskap. I beregningene i denne utredningen er kostnader relatert til sistnevnte forskrift (SRM), ikke tatt med. I følge protokollen fra forhandlingsmøtet 13. desember 2000 mellom Staten, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag skal:

«beregningene gjennomføres med bakgrunn i de begrensninger i bruk av slakteavfall som midlertidig forskrift innebærer når den er endelig fastsatt». (NILFs understreking).

SRM- forskriften ble vedtatt 20. november 2000, men innholdet var også kjent på et tidligere tidspunkt.

I forståelse med referansegruppen, jfr. møte 08.01.01, er det likevel i vedlegg 4 gjort visse vurderinger vedrørende kostnader som følge av SRM-forskriften.

2.2 Oppsummering av beregningsoppdraget

Beregningsoppdraget kan etter dette skjematisk skisseres som følger:

Tabell 2.1 Oversikt over de beregninger som skal gjennomføres

Effekt på kjøttpris	Effekt på fôrpris og fôrforbruk	Tiltaksprogram
Effekt av redusert biproduktverdi (som vil være en funksjon av punktene nedenfor)	Effekt av at enkelte råvarer ikke kan nyttes i kraftfôr	Offentlige kostnader ved det tiltaksprogram som settes i verk
Merkostnader for destruksjonsindustrien ved ulik håndtering av forbudte fôrvarer (midlertidig eller varig forbud) (ses i sammenheng med punktet over)	Effekt av evt. nye fôrresepter	
Jfr. også kolonne 3 vedrørende mer-kostnader som følge av tiltaksprogram	Effekt av evt. nye fôrresepter på etterspørselen etter norske fôrvarer	Merkostnader for kjøttindustrien ved det tiltaksprogram som settes i verk

I henhold til mandatets pkt 3 er NILF bedt om å regne på de økonomiske konsekvensene for jordbruket for avtaleperioden 2000-2001, dvs. andre avtalehalvår (01.01.01 til 30.06.01). Utredningen skal ta utgangspunkt i et midlertidig forbud i 6 måneder mot bruk av kjøttbeinmel i fôr, men også vurdere konsekvensene av et evt. varig forbud.

Vi har, utfra dette, valgt å se på tre alternativer:

- 12 *Kostnader ved tiltak relatert til kugalskap (BSE)*
Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning

- Alternativ 1 - midlertidig forbud 1. halvår 2001, under forutsetning av at en går tilbake til normalsituasjonen etter dette
- Alternativ 2 - midlertidig forbud 1. halvår 2001, under forutsetning av at en får permanent forbud etter dette
- Alternativ 3 – helårseffekten av et permanent forbud

2.3 Referansegruppe

Med referanse til protokollens punkt 6 ba Landbruksdepartementet i brevet av 13.12.00 NILF nedsette en referansegruppe for arbeidet. Staten har selv oppnevnt representanter fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Finansdepartementet og Landbruksdepartementet. Videre har Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag oppnevnt sine representanter, mens NILF har oppnevnt resten av referansegruppen ut fra faglige behov og for å dekke bredden i problemstillingene.

Referansegruppa har hatt følgende medlemmer:

Representerer	Navn
Arbeids- og administrasjonsdep.	Ragnhild Nersten
Finansdepartementet	Per Skjeflo
Landbruksdepartementet	Steinar Helgen
Norges Bondelag	Per Harald Agerup
Norsk Bonde- og småbrukarlag	Dag Fossen
Norsk Kjøtt/Gilde	Morten Sollerud
Kjøttbransjens landsforbund	Rolf Aass
Norsk protein mv.	Jan Rosland
Felleskjøpene	Kai Roger Hennum
Felleskjøpet fôrutvikling	Torbjørn Auran
Norgesfôr AS	Tom Brenne
PRIOR	Ola Bergsaker
TINE Norske meierier	Odd Lilleby

Gruppa har avholdt to møter, 19. desember 2000 og 8. januar 2001. Et utkast til rapport ble også sendt gruppas medlemmer for gjennomgang 11. januar 2001.

3 Konsekvenser for kjøttprisene som følge av forbud mot bruk av kjøttbeinmel

3.1 Innledning

I dette kapitlet tar vi for oss hvilke konsekvenser forbudet mot bruk av kjøttbeinmel (KBM) i fôr til produksjonsdyr vil kunne ha for kjøttprisene. Det vil si den direkte effekten av at:

- kjøttindustrien ikke lenger får betalt for biproduktene (reduisert biproduktverdi),
- delvis inntektsbortfall for destruksjonsindustrien pga bortfall av salget til kraftfôrindustrien,
- og effekten av at destruksjonsindustrien får høyere kostnader pga ny håndtering av forbudte fôrvarer og spørsmål rundt muligheter for alternativ håndtering ved et eventuelt varig forbud.

Det vises i denne sammenheng til mandatet for utredningen (protokoll av 13.12.00), nr. 4 – 1. strekpunkt og nr. 5 – 2. og 4. strekpunkt.

3.2 Virkning av delvis inntektsbortfall for destruksjonsindustrien

Det er 7 destruksjonsanlegg i Norge:

Norsk Protein as:	avd. Hamar, Mosvik og Stranda
Rogaland Protein as:	avd. Grødaland og Sandeid
Gudmundsen Eiendom as:	avd. Fredrikstad og Orkanger

Etter at Norsk Kjøtt høsten 2000 kjøpte Gudmundsen Eiendom¹, er det kjøttbransjen ved Norsk Kjøtt og Kjøttbransjens landsforbund (KLF) som direkte eller indirekte er eiere av alle destruksjonsanleggene. Norsk Protein og Rogaland Protein har samme leder, og aktiviteten drives i dag i nært samarbeid med Gudmundsen Eiendom. Opplysningene fra destruksjonsbransjen er gitt av Norsk Protein.

3.2.1 Tilpasninger iverksatt før midlertidig forskrift var vedtatt

Norsk Protein har opplyst at de 6. desember 2000 mottok melding fra Felleskjøpet Rogaland Agder om mottaksstopp for kjøttbeinmel, dvs. et signal om at kjøttbeinmel ikke lenger ville bli kjøpt til bruk i kraftfôr.

Norsk Protein har videre opplyst at de derfor med virkning fra 4. desember 2000 og inntil videre innførte en pris (kostnad) på 0,85 kr og 1,00 kr per kg ved mottak av slakteavfall/skjæreavfall fra hhv. storfe/sau/gris og fjørfe. Før dette tidspunkt ble slakteavfall/skjæreavfall betalt med 0,15-0,20 kroner per kg for avfall fra storfe/sau/gris.

Prior har oppgitt at slakteavfall fra fjørfe ble betalt med 0,38 kr per kg og avfall fra skjæring med 0,60 kr per kg av Gudmundsen Eiendom. Avfall fra rugerivirksomhet kostet det 0,90 kr per kg å levere til destruksjon.

Norsk Protein har oppgitt (møte i referansegruppa 08.01.01) at prisene fra primo desember 2000 var og er foreløpige, og at det ikke vil bli fakturert for mottak av slakteavfall for januar 2001 før det foreligger en avklaring mellom partene i jordbruksoppgjøret.

3.2.2 Endelig virkning av inntektsbortfall for destruksjonsindustrien

Ettersom det er kjøttbransjen som eier destruksjonsindustrien, er det rimelig å regne med at inntektsbortfall i denne sammen med kostnadene forbundet med håndtering av forbudte varer vil være den endelige kostnaden som vil veltes over på primærprodusentene.

Norsk Protein oppgir at total årlig råstoffmengde i form av slakteavfall er ca 155 000 tonn, og av dette er ca 8500 tonn SRM, ca 5000 tonn kadaver og ca 4500 tonn pelsdyrskrotter. Av slakteavfallet blir det produsert ca 40 300 tonn kjøttbeinmel og 23 000 tonn fett.

Forskriften legger ingen begrensninger på anvendelsen av fett, og det er bortfall av inntekter fra salg av kjøttbeinmel til kraftfôr til svin og fjørfe som det skal regnes på, dvs at mengdene må korrigeres for SRM, kadaver og pelsdyrskrotter. Korreksjonen gir en råstoffmengde på 137 000 tonn og produksjon på 35 600 tonn kjøttbeinmel når det brukes samme utbyttefaktor (0,26) for alt råstoffet.

Norsk Protein opplyser at prisene for kjøttbeinmel (og fett) er knyttet til prisene på soya, og i en situasjon uten forbud mot bruk av kjøttbeinmel i fôr ville prisene i første halvår 2001 i gjennomsnitt forventes å ligge på kr 2,20 per kg mel, inklusive kvalitets-tillegg.

Med samme prisforutsetning for andre halvår 2001 vil det beregnede inntektsbortfallet være om lag 78 mill. kroner på årsbasis i år 2001. Dersom en regner med at 85 prosent av slaktingen av sau/lam skjer i andre halvår, vil det med de forutsetninger om fordeling på dyreslag som det er gjort rede for nedenfor, bli et beregnet inntektsbortfall i første halvår 2001 på om lag 31 mill. kroner.

For å kunne fordele inntektsbortfallet på dyreslag, har vi innhentet anslag fra Norsk Kjøtt, Prior, KLF og Norsk Protein over mengde av avfall etter dyreslag og fordeling mellom selve slakteprosessen og skjæring. Fordelingen av avfall mellom slakting og skjæring har betydning fordi utbyttet av kjøttbeinmel er større fra skjæreavfall enn fra slakteavfall.

¹ Handelen er under vurdering av Konkurransetilsynet
Kostnader ved tiltak relatert til kugalskap (BSE)
Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning

Fordelingen kan også være interessant i forhold til engrospris/målpris på kjøtt. Under forutsetning om uendret etterspørsel etter kjøttvarer hos forbrukerne, vil tapte inntekter/økte kostnader ved skjæreavfall medføre at etterspørselen på engrosnivå endres. Endringen vil være i retning av redusert uttatt engrospris, dvs. at dersom målprisen/øvre prisgrense før endringen har vært en effektiv øvre prisgrense, er det rimelig å regne med at noe av inntektsbortfallet/merkostnadene ved skjæreavfallet kan kompenseres ved at uttatt engrospris ikke reduseres tilsvarende den reduserte verdien av skjæreavfallet.

Anslag over destruksjonsavfall i forhold til avregnet vekt er vist i tabell 3.1. Tallene som er oppgitt i kolonnene med overskrift «slakting», er slakteavfall som ikke inngår i avregnet slaktevekt, men som her er oppgitt i forhold til slaktevekt. Tallene i kolonnene med overskrift «skjæring» inngår i avregnet slaktevekt, og gjelder bein som fjernes fra hele/halve slakt i forbindelse med nedskjæring.

I tabell 3.2 vises Totalkalkylens budsjett for 2000 over totale mengder kjøtt og mengde destruksjonsavfall beregnet på grunnlag av tallene i tabell 3.1.

Tabell 3.1 Anslag over mengde destruksjonsavfall² etter dyreslag og fordelt på slakting og skjæring. Kg per kg avregnet vekt

	Norsk Kjøtt Slakting	Norsk Kjøtt Skjæring	Prior Slakting	Prior Skjæring	Norsk Prote- in Slakting	Norsk Prote- in Skjæring
Storfe	0,49	0,12			0,49	0,19
Sau/lam	0,32	0,12			0,50	0,09
Gris	0,33	0,06			0,22	0,05
Fjørfe			0,64	0,10		

Tabell 3.2 Total mengde kjøtt og destruksjonsavfall² fra slakting³ og skjæring. Tonn

	Avregnet mengde 2000 (Totalkalkylen)	Avfall fra slakting	Avfall fra skjæring	Sum avfall slakting og skjæring
Storfe	91 700	44 900	11 000	55 900
Sau/lam	22 900	7 300	2 700	10 000
Gris	104 100	34 400	6 200	40 600
Fjørfe	40 500	25 800	4 000	29 800
Sum	259 200	112 400	23 900	136 300

Anslagene fra Norsk Kjøtt og Prior er brukt videre. Brukt på Totalkalkylens salgsmengder (avregnet til produsent) for år 2000, gir de en total mengde på 136 300 tonn destruksjonsavfall. Dette stemmer godt med tallet fra destruksjonsindustrien. Med samme felles utbyttefaktor som over (0,26), gir dette en kjøttbeinmengde på 35 400 tonn.

Anslagene fra Norsk Protein gir rimelig totalmengde, men fra oppgavegiver er det uttrykt usikkerhet om fordelingene. Et viktig argument for å bruke anslagene fra Norsk Kjøtt og Prior er at det vil være disse selskapene som i stor grad vil avgjøre hvordan

² Eksklusive SRM, kadaver og kassert

³ For fjørfe anslag for avfall fra rugerivirksomhet på 1500 tonn

bortfall av inntekter fra slakteavfall/skjæring vil bli fordelt på dyreslag gjennom avregningspris til primærprodusentene.

Norsk Proteins anslag for utbyttefaktorer for ulike slag destruksjonsavfall er gjengitt i tabell 3.3. Utbyttefaktoren for slakteavfall fra fjørfe skiller seg ut ved å være noe lavere (0,34) enn for de andre kjøttslagene (uveid snitt 0,38). På den andre siden er kostnadene ved framstilling av kjøttbeinmel fra fjørfeavfall noe høyere enn fra de andre kjøttslagene. Dette skyldes i hovedsak høyere energikostnader som følge av at mer vann må fordampes.

Norsk Protein anslår derfor at når kostnader med mottak av slakteavfall skal regnes i forhold til mengde kjøttbeinmel, kan en regne med en kostnadskorrigert utbyttefaktor for slakteavfall fra fjørfe som er den samme som for andre kjøttslag, dvs 0,38. I tabell 3.3 er både ukorrigerte og kostnadskorrigerte utbyttefaktorer gjengitt.

Tabell 3.3 Utbyttefaktorer for kjøttbeinmel og fett fra destruksjon av avfall fra slakting og skjæring. Kg kjøttbeinmel og fett per kg avfall

	Slakting ukorrigert	Skjæring ukorrigert	Slakting kostnads- korrigert	Skjæring kostnads- korrigert
Storfe	0,39	0,58	0,39	0,58
Sau/lam	0,37	0,58	0,37	0,58
Gris	0,38	0,58	0,38	0,58
Fjørfe	0,34	0,58	0,38	0,58

Utbyttefaktorene i tabell 3.3 gjelder samlet utbytte av kjøttbeinmel og fett, og de kostnadskorrigerte faktorene gir et samlet utbytte på 55 900 tonn når de multipliseres med mengdene i tabell 3.2. Norsk Protein oppgir at det ikke er grunnlag for å regne med forskjellig fordeling mellom kjøttbeinmel og fett for de ulike typene destruksjonsavfall.

Utbyttefaktorene i tabell 3.3 må derfor multipliseres med en faktor på 0,633 (35 400/55 900) for å gi utbytte i kjøttbeinmel. I tabell 3.4 er de kostnadskorrigerte utbyttefaktorene i tabell 3.3 multiplisert med 0,633 og videre med faktorene i tabell 3.1 for å komme fram mengde kjøttbeinmel fra slakting og skjæring etter dyreslag.

Tabell 3.4 Beregnet mengde kjøttbeinmel fra slakting og skjæring etter dyreslag. Kg per kg avregnet vekt

	Slakting	Skjæring	Sum
Storfe	0,121	0,044	0,17
Sau/lam	0,075	0,044	0,12
Gris	0,079	0,022	0,10
Fjørfe	0,137	0,036	0,17

Med faktorene i tabell 3.4 multiplisert med avregnet mengde i tabell 3.2 blir mengden kjøttbeinmel fra storfe 15 600 tonn, fra sau/lam 2 700 tonn, fra gris 10 400 tonn og fra fjørfe 6 900 tonn.

Prosentvis andeler fra skjæring er 26, 37 og 21 for hhv. storfe, sau/lam og gris, og representerer avfall som kommer etter målprispunktet. For fjørfe er det også relevant å knytte skjæreavfallet til etter målprispunktet i den grad råstoffet til skjæring inngår i representantvaren eller prisen er knyttet til prisen på representantvaren.

3.3 Merkostnader ved håndtering av forbudte råvarer i forbudsperioden

3.3.1 Innledning

Forbudet vil føre til at slakteriene/proteinanleggene må finne nye markeder for de råvarene som nå er blitt forbudt til bruk i fôr til produksjonsdyr.

Mulighetene for å utvikle nye markeder er svært forskjellige under et midlertidig og under et varig forbud. Under et midlertidig forbud vil kjøttbeinmelet (KBM) i stor grad måtte gå til lagring eller forbrenning fram til 1.juli. Dersom forbudet blir varig, vil det over tid være større muligheter for å utvikle nye markeder, og utvide markedsandelen i andre eksisterende markeder for kjøttbeinmel og slakteavfall.

Vi forutsetter at i perioden som dekkes av det midlertidige forbudet, vil slakteavfall i hovedsak gå til proteinanleggene, for produksjon av destruksjonsfett og kjøttbeinmel, slik som i dag. I denne perioden vil det meste av det produserte kjøttbeinmelet gå til lagring eller forbrenning. Det vil trolig også bli brukt noe mer slakteavfall (og kjøttbeinmel) som fôr i pelsdyrnæringa, og kanskje også i fôr til kjæledyr.

Dersom forbudet blir varig, vil det være mange flere muligheter for å utvikle nye markeder for slakteavfall og for kjøttbeinmel, for eksempel utråtning av slakteavfall eller bruk av kjøttbeinmel som gjødsel. Disse, og andre aktuelle bruksområder, blir nærmere diskutert senere i dette kapitlet.

Likevel vil fortsatt produksjon av kjøttbeinmel ved produksjonsanleggene trolig også på lengre sikt være den viktigste avsetningen for slakteavfallet. Dette skyldes både at destruksjonsfettet har en uendret markedsverdi, og "treghet" i markedet: logistikken ligger til rette for å opprettholde dagens markedsstruktur.

Bortsett fra alternativet med forbrenning av KBM har det ikke vært mulig å tallfeste de ekstrakostnader som vil oppstå etter 1.juli, dersom forbudet blir varig. Dette skyldes både den usikkerhet som naturlig nok knytter seg til hvor store mengder slakteavfall eller kjøttbeinmel som vil gå til de ulike formål, men også mangel på tilstrekkelig tid til å utrede alternativene og gjøre modellberegninger.

3.3.2 Alternativer for håndtering i forbudsperioden ved et midlertidig forbud

Basert på samme kjøttmengder som Totalkalkylens budsjetterte mengde for 2000, anslår vi at det i første halvår 2001 vil bli produsert om lag 16 855 tonn kjøttbeinmel. Denne mengden KBM fordeler seg på 7 800 tonn fra storfe, 405 tonn fra sau og lam, 5 200 tonn fra gris, og 3 450 tonn fra fjørfe. Også her er det forutsatt at 85 prosent av slaktingen av sau/lam foregår i 2. kalenderhalvår.

Lagring av kjøttbeinmel

Dersom vi forutsetter at produksjon av kjøttbeinmel fortsetter som normalt, vil det som en konsekvens av forbudet være behov for å lagre 16 855 tonn kjøttbeinmel i løpet av første halvår av 2001.

Kjøttbeinmelet vil bli lagret i storsekker à 1 000 kg og blir kjørt til leid lager. Norsk Protein beregner ekstrakostnadene til sekking, sekk, lager og ekstratransport til eksternt lager til 300-500 kr per tonn. Dette forutsetter lagring av alt KBM fram til 1.juli da leiekontrakter allerede er inngått for hele perioden. Fordelt på dyreslag gir dette følgende kostnadsintervaller (i millioner kr) for lagring:

Tabell 3.5 Kostnader ved lagring av kjøttbeinmel i forbudsperioden

Dyreslag	Mill. kroner
Storfe	2,3 – 3,9
Sau og lam	0,1– 0,2
Gris	1,6 – 2,6
Fjørfe	1,0 - 1,7
Sum	5,0 – 8,4

Forbrenning av kjøttbeinmel

Det billigste alternativet for forbrenning av kjøttbeinmel er forbrenning ved anlegg i sementindustrien, noe som vil ha en kostnad på om lag 500 kr per tonn.

Disse anleggene har muligens ikke stor nok kapasitet til å ta i mot hele den løpende produksjonen av kjøttbeinmel, og i skrivende stund er det ennå ikke gjort avtale om pris. Det er derfor noe usikkerhet knyttet til kostnadsberegningene. Dersom en må forbrenne kjøttbeinmel ved andre anlegg vil prisen trolig ligge i intervallet 1 200 – 1 500 kr per tonn. Kostnadsberegningen tar som utgangspunkt at sementindustrien kan forbrenne hele produksjonen av kjøttbeinmel i første halvår til en pris på 500 kr per tonn.

Norsk Protein har oppgitt en gjennomsnittlig transportkostnad på 400 kr per tonn. Basert på egne beregninger, og dersom en forutsetter at det i noen grad er mulig å få til returtransport, vil vi bruke et kostnadsintervall for transport på 300-400 kr per tonn.

Dersom vi fordeler forbrennings- og transportkostnadene jevnt på dyreslag etter den mengde kjøttbeinmel de gir opphav til, gir dette følgende kostnader:

Tabell 3.6 Kostnader ved forbrenning av kjøttbeinmel (Mill. kr)

Dyreslag	Tonn KBM	Forbrenning	Transport	Total kostnad
Storfe	7 800	3,9	2,3 – 3,1	6,2 – 7,0
Sau og lam	405	0,2	0,1 – 0,2	0,3 – 0,4
Gris	5 200	2,6	1,6 – 2,1	4,2 – 4,7
Fjørfe	3 450	1,7	1,0 – 1,4	2,7 – 3,1
Sum	16 855	8,4	5,0 – 6,8	13,4 – 15,2

I følge SINTEF-rapporten ”TR A4677 – Behandlingsprosesser for kjøttbeinmel,” vil forbrenning av kjøttbeinmel forårsake noen miljøproblemer. Avgassene fra forbrenningen vil inneholde svært høye konsentrasjoner av NO_x, og avfallet inneholder klor som kan ende opp som dioksiner.

Det finnes renseteknologi som kan ta seg av disse problemene, men selv om sementindustrien har investert i ny renseteknologi, er det usikkert om forbrenningen av KBM vil gi økte NO_x utslipp. Dersom forbrenningen krever mer effektiv renseteknologi, vil dette gi økte kostnader og kreve tid å installere.

Slakteavfall/kjøttbeinmel som pelsdyrfôr

Pelsdyrnæringa er et av de mest interessante markedene for slakteavfall, også på kort sikt. Med dramatisk endrede prisbetingelser vil mengden slakteavfall som går til pelsdyr-

fôr trolig øke betydelig i første halvår. Men produksjonsfordelinga er svært skjev i pelsdyrnæringa, og kun 20% av fôrforbruket finner sted i første halvår, og det begrenser potensialet for økt bruk under et midlertidig forbud.

Dersom pelsdyrnæringa fordobler bruk av slakteavfall på årsbasis tilsvarer dette en mengde på 2 000 tonn slakteavfall, eller 520 tonn KBM, for første halvår. Dette representerer et lite utslag for halvåret, men ved et varig forbud vil effekten bli betydelig større.

På grunn av den store usikkerheten knyttet til pris, og hvor snart en eventuell økning i leveransene til pelsdyrnæringa kan finne sted, har vi valgt å ikke tallfeste virkningen av dette (som vil være svært liten i første halvår på grunn av små mengder). Når verdien av slakteavfall generelt faller, kan det også være grunn til å regne med et betydelig fall i prisen på slakteavfall til pelsdyrfôr. Dette vil trekke i retning av reduserte inntekter for kjøttprodusentene. På den andre siden vil det redusere kostnadene for pelsdyrnæringen.⁴

Forbrenning av slakteavfall

Direkte forbrenning av slakteavfall er et alternativ som trolig bare er aktuelt under spesielle forhold, for eksempel i Nord-Norge der det ikke finnes destruksjonsanlegg.

Prisen for forbrenning av slakteavfall vil ligge mellom 650 og 4 000 kroner per tonn. Årsaken til det store prisintervallet er at enkelte anlegg svarte at de ville kunne ta i mot slakteavfall som ordinært blandet husholdningsavfall, mens andre ville kreve at slakteavfall skulle behandles som spesialavfall. Flere anlegg er også i utgangspunktet svært skeptiske til å ta i mot slakteavfall. Norsk Kjøtt antyder at en pris rundt 1 900 kr er realistisk for forbrenning av ubehandlet slakteavfall.

På toppen av dette er det også begrenset hvor store mengder slakteavfall de ulike anlegg ville være i stand til å ta i mot, og det knytter seg flere tekniske problemer til forbrenning av slakteavfall (blant annet innholdet av knokler, lav brennverdi pga høyt vanninnhold, og eventuelt behov for direkte forbrenning i stedet for midlertidig lagring i silo).

Utslippstillatelse for forbrenning av slakteriavfall kan gis til det enkelte forbrenningsanlegg etter søknad om konsesjon for utslipp. Men, det stilles relativt strenge krav til forbrenningsanlegg, og det kommer nye krav i nytt avfallsdirektiv (90/667/EØF).⁵

3.3.3 Alternativer for håndtering etter forbudsperioden ved et midlertidig forbud

Dersom forbudet skulle bli midlertidig (noe som i øyeblikket virker mindre sannsynlig), vil det likevel etter 1.juli finnes kjøttbeinmel fra forbudsperioden på lager. Vi har allerede regnet ut kostnaden ved forbrenning av dette kjøttbeinmelet.

⁴ Reduksjonen i kostnader for pelsdyrnæringen er ikke nødvendigvis like stor som reduksjonen i inntekter på kjøtt siden fordi merprisen på slakteavfall i forhold til verdensmarkedspris refunderes av Staten

⁵ *Deponering av slakteavfall/KBM* har blitt nevnt i ulike sammenhenger, men er et lite realistisk alternativ. I øyeblikket har SFT en politikk som går på å ikke tillate deponering av våtorganisk avfall på fyllinger, og i utkast til ny forskrift om deponering av avfall (ute på høring i skrivende stund) har SFT foreslått forbud. Både slakteavfall og KBM defineres som våtorganisk avfall, og er derfor omfattet av det forbud mot deponering av våtorganisk avfall som ligger i konsesjonen til hvert enkelt deponi. Men siden dette i øyeblikket kun er et forbud som ligger i konsesjonen til deponiene kan det gjøres unntak for for eksempel kjøttbeinmel dersom det viser seg umulig eller svært vanskelig å kvitte seg med dette på andre måter.

Det er sannsynlig at ikke hele den løpende produksjonen av KBM i forbudsperioden vil, eller kan, bli sendt til forbrenning løpende. Dersom KBM ikke blir sendt til forbrenning etter 1.juli, er det mulig å hente inn noen av de tapte inntektene og økte kostnadene ved eksport eller økt innblanding i fôr.

Økt innblanding i fôr etter 1.juli

Kraftfôrindustrien bruker i dag optimale mengder KBM i fôrblendingene, og ønsker ikke å kjøpe mer KBM på grunn av lav proteinkvalitet.

Men, dersom KBM leveres gratis, kan innblandingen i grisefôr og fjørfefôr økes med 1-2,5%. På årsbasis utgjør dette om lag 10 000 tonn KBM. Det vil si at kraftfôrindustrien trolig ville kunne ta i mot alt KBM som ligger på lager etter 1. juli (dersom det er klart at forbudet blir midlertidig i god tid før dette, vil det trolig bli stans i forbrenning av KBM).

Samtidig er det langt fra sikkert at kraftfôrindustrien vil være interessert i å øke innblandingen av KBM, da de av hensyn til forbrukertillit vurderer å frivillig kutte ut bruk av KBM i kraftfôr uavhengig av hvorvidt forbudet blir varig eller ikke.

Eksport

Eksport er et politisk følsomt alternativ.⁶ I tillegg vil trolig prisene for KBM på verdensmarkedet være svært lave dersom mange av de land som er omfattet av forbudet, ønsker å eksportere etter 1. juli.

For at det skal være regningssvarende å lagre kjøttbeinmelet produsert i 1. halvår for eventuell eksport etter 01.07, må prisen på verdensmarkedet være høyere enn ekstra-kostnadene tilknyttet lagerhold og transport minus kostnaden ved forbrenning av kjøttbeinmelet.

Det er lite trolig at det kan eller vil bli eksportert store mengder lagret KBM etter 1.juli.

3.3.4 Alternativer for håndtering ved et varig forbud

Dersom forbudet blir varig fra 1.juli, vil situasjonen umiddelbart være den samme som i første halvår 2001. Det vil si at det meste av slakteavfallet vil gå til produksjon av KBM, som igjen vil gå til forbrenning.

Ved avtaler om faste leveranser av KBM til forbrenning vil det trolig være mulig å oppnå en noe lavere pris enn 500 kr/tonn, som vi har antatt for første halvår. Vi velger likevel å beholde dette tallet i beregningene, spesielt med hensyn til den usikkerhet som er knyttet til mulighetene for forbrenning i sementindustrien som sådan.

Over tid vil det være mulig å utvikle nye, og utvide eksisterende markeder. Dette vil senke kostnadene knyttet til forbudet, men vil også medføre utviklings- og omstillingskostnader for slakteri- og destruksjonsbransjen.

Innenfor rammen av dette oppdraget har det ikke vært mulig å tallfeste mulig kostnader og inntekter knyttet til slike alternativer.

Forbrenning av kjøttbeinmel

Dersom vi gjør samme forutsetninger som for brenning av KBM for første halvår, vil dette gi følgende kostnader på årsbasis:

⁶ I den vedtatte forskriften for perioden 1.1.-1.7.2001 er eksport også eksplisitt forbudt (§6).

Tabell 3.7 Kostnader ved forbrenning av kjøttbeinmel på årsbasis, mill. kroner.

Dyreslag	Tonn KBM	Forbrenning	Transport	Total kostnad
Storfe	15 600	7,8	4,7 – 6,2	12,5 – 14,0
Sau og lam	2 700	1,4	0,8 – 1,1	2,2 – 2,5
Gris	10 400	5,2	3,1 – 4,2	8,3 – 9,4
Fjørfe	6 900	3,5	2,1 – 2,8	5,6 – 6,3
Sum	35 600	17,9	10,7 – 14,3	28,6 – 32,2

Utråtning av slakteavfall/kjøttbeinmel

Ved en anaerob prosess kan slakteavfall/kjøttbeinmel bli omdannet til metangass (som har høyt energiinnhold og positiv salgsverdi) og et restprodukt som kan brukes som gjødsel. Prosessen foregår ved temperaturer rundt 133-134°C, som er tilstrekkelig til å fjerne smittefaren i restproduktet (men kanskje ikke til å ødelegge prioner). For anlegget i Uppsala har vi fått opplyst at avfallet blir behandlet ved en temperatur på 70°C.

Hvorvidt det vil bli mulig å bruke restproduktet som gjødsel avhenger av lovverket (faren for spredning av prioner gjennom jordsmonnet kan føre til forbud), og mest av alt av tilliten produktet har hos brukerne. Trolig vil markedet være svært skeptisk til denne type gjødsel.

I Sverige er utråtning av slakteavfall anvendt i relativt stort omfang. Teknisk kontor i Uppsala kommune oppgir en mottaksavgift for slakteavfall (spillblod, mage- og tarminnhold og slam fra slakteri) på 75-300 SEK per tonn.⁷ Den svenske biogassforeningen oppgir en behandlingskostnad på rundt 500-700 SEK per tonn. Disse prisene tar ikke hensyn til at det eksisterer statlige tilskuddsordninger for utråtningsanlegg. Norsk Kjøtt anslår kostnaden til å ligge rundt 1 300 kr per tonn (det er da ikke tatt hensyn til kostnader knyttet til råtneresten dersom denne ikke kan brukes som gjødsel).

Utråtning ble vurdert brukt i Norge allerede før forbudet ble vedtatt, og vil nå bli et enda mer aktuelt alternativ. Hvorvidt dette alternativet kan bli lønnsomt eller ikke vil være svært avhengig av om restproduktet blir en utgifts- eller inntektspost.

Bruk av kjøttbeinmel som gjødsel

I følge rapporten "kjøttbeinmel som gjødsel," utarbeidet av Jordforsk, vil nytt EU-direktiv om behandling av slakt og slakteavfall i stor grad være retningsgivende for nye norske forskrifter om gjødsel og gjødselvarer.

Signaler fra Statens Dyrehelsetilsyn kan tyde på at det vil bli forbudt å gjødsle med KBM på beitemark og arealer der det dyrkes gras til drøvtyggerfôr. Gjødsling med kjøttbeinmel vil derfor sannsynligvis bare være aktuelt på arealer til korn og oljevekster – hvilket betyr et disponibelt areal på noe over 3 millioner dekar.

Årsaken til et mulig forbud er at så lenge BSE ikke er utryddet, kan det avhengig av opprinnelse og behandlingsmetoder, være en viss risiko knyttet til anvendelse av KBM til gjødsling. Det er gjennomført studier som tyder på at prioner kan "overleve" i mange år, men det er foreløpig umulig å vurdere risiko for spredning via jord.

⁷ I følge ett medlem av referansegruppen for denne utredningen er det i Sverige gitt 50% statsstøtte til etablering av slike anlegg.

En årlig produksjon på rundt 40.000 tonn KBM vil inneholde fosfor og nitrogen med en handelsverdi på ca. 70 millioner kroner. Dokumentasjon av virkning på vekst og plantekvalitet er lovende, men begrenset.

Det vil trolig bare være mulig å realisere en svært liten andel av denne teoretiske verdien. Gjødelsvareprodukter med kjøttbeinmel er i dag godkjent til bruk i husholdning/småhage, men omsatt kvantum er lite. Den største hindringen for å utvikle markedspotensialet for KBM som gjødsel, foruten eventuell "smittefare" som sådan, ligger i å skape tilstrekkelig tillit til kvaliteten (da spesielt garantier for at produktet ikke inneholder prioner i uakseptable konsentrasjoner) på produktet hos de potensielle mottakerne.

Bruk av slakteavfall og kjøttbeinmel som pelsdyrfôr

Det ble i 1999 brukt 10 970 tonn slakteavfall som fôr i pelsdyrnæringa. I tillegg brukte næringa om lag 1 500 tonn kjøttbeinmel lagd fra kadaver av pelsdyr.

Ankepunktet mot økt bruk av kjøttbeinmel og kjøttbiprodukter som fôr til pelsdyr har hittil vært dårlig proteinkvalitet: lav fordøyelighet og ugunstig aminosyresammensetning. Men forsøk viser at kjøttmel, kjøttbeinmel og fjørfepulp kan brukes i mengder opp til 30% av fordøyelig protein uten negativ effekt på tilvekst eller skinnkvalitet.

Selv med utgangspunkt i råvareprisene før forbudet ble innført kunne dette gi reduserte fôrkostnader. Pelsdyrnæringa er et interessant marked for økt salg av KBM. Men, som volumtallene viser, ligger det et betydelig større potensial i salg av slakteavfall direkte til pelsdyrnæringa. På grunn av bedre proteinkvalitet foretrekker næringa i utgangspunktet å bruke en større andel fiskeavfall, men når de relative prisene endrer seg, vil bruk av slakteavfall trolig øke betydelig. Det er rimelig å forvente at kjøttbransjen selv vil være svært interessert i å utvikle dette markedet etter som det her er mulig å gjøre slakteavfall til en inntektspost i stedet for en kostnad ved levering til proteinanlegg.

Pelsdyrnæringa vil anslagsvis kunne fordoble den mengde slakteavfall og KBM som brukes i pelsdyrfôr, dersom prisen blir betydelig lavere enn den var før forbudet ble innført. På årsbasis representerer dette en økning på rundt 11 000 tonn slakteavfall og 2000 tonn KBM.

Produksjonen i pelsdyrnæringa svinger mye fra år til år avhengig av markedssituasjonen. Trenden i markedet er gunstig for tiden. Dersom produksjonen kommer opp på nivået fra slutten av 1990-tallet, vil næringa kunne ta i mot 33 000 tonn slakteavfall (en økning på 22 000 tonn) og 3000 tonn KBM (en økning på 2 000 tonn).

Men, økt salg av slakteavfall som pelsdyrfôr, vil ikke gi det store økonomiske utslaget som volumtallene umiddelbart kan tyde på. Med betydelig lavere priser på slakteavfallet vil potensialet for inntjening fra 22 000 tonn (eventuelt 33 000 tonn) ikke være større enn det var for 11 000 tonn.

Bruk av biprodukter i fôr til kjæledyr

I dag går det årlig i underkant av 5 000 tonn biprodukter til bruk i dyrefôr. Denne mengden kan økes med anslagsvis 50% til 7 500 tonn. Det brukes kun en ubetydelig mengde kjøttbeinmel i fôr til kjæledyr.

Eksport av biprodukter til humankonsum

Det eksporteres i dag beskjedne mengder biprodukter til humankonsum (under 1 000 tonn). Eksporten kan økes noe, og har relativt høy salgsverdi, men det vil uansett ikke være snakk om store mengder.

3.4 Virkning av redusert biproduktverdi

Tabellen nedenfor presenterer det inntektsbortfall og de økte kostnader vi har diskutert i dette kapitlet. Forskjellen på de to scenariene for 1.halvår der forbudet enten oppheves eller ikke fra 1.juli, er at dersom forbudet oppheves forutsetter vi at hele produksjonen av kjøttbeinmel blir lagret fram til 1.juli og eksporteres uten fortjeneste.

Tabell 3.8 Inntektsbortfall og økte kostnader

	1.halvår 2001 Forbud oppheves	1.halvår 2001 Forbud videreføres	Årsvirkning (etter 1.juli 2001)
Inntektsbortfall (kr/tonn KBM)	2200	2200	2 200
Lagring (kr/tonn KBM)	300 - 500	300 - 500	0
Forbrenning, inkl. transport (kr/tonn KBM)	0	800 - 900	800 - 900
Sum (kr/tonn KBM)	2 500 – 2 700	3 300 – 3600	3 000 – 3 100
Sum (Mill. kr)	42,1 – 45,5	55,6 – 60,7	106,8 – 110,4

Inntektsbortfall er regnet ut fra oppnådd pris for KBM før forbudet ble vedtatt (kr 2,20 per kg). Lagring og forbrenning (inkludert transport til forbrenningsanlegg) er basert på forutsetningene som er diskutert foran, og vi presenterer både høyt og lavt anslag for kostnadene.

Tabell 3.9 Inntektsbortfall fordelt på dyreslag (kr per kg kjøtt/egg)

	1.halvår 2001 Forbud oppheves	1.halvår 2001 Forbud videreføres	Årsvirkning (etter 1.juli 2001)
Storfe	0,43 – 0,46	0,56 – 0,61	0,51 – 0,53
Sau og lam	0,30 – 0,32	0,40 – 0,43	0,36 – 0,37
Gris	0,25 – 0,27	0,33 – 0,36	0,30 – 0,31
Fjørfe ¹⁾	0,43 – 0,46	0,56 – 0,61	0,51 – 0,53
Egg	0,02 - 0,03	0,03	0,03

1) Unntatt slakt av høns som er omregnet til virkning på egg ved å multiplisere med forholdstallet mellom mengden hønseslakt og salg av egg i Totalkalkylens budsjett for 2000.

Virkingen av tapte inntekter og økte kostnader er fordelt på dyreslag ut fra en faktor for antall kg KBM som produseres per kg kjøtt/egg.

4 Konsekvenser for priser og forbruk av kraftfôr

4.1 Innledning

I dette kapitlet går vi nærmere inn på eventuelle merkostnader for fôrindustrien av at enkelte råvarer ikke kan benyttes i kraftfôr og hvilke virkninger nye fôrrecepter vil kunne ha på fôr kvalitet og fôrforbruk.

Det vises i denne sammenheng til mandatet for utredningen (protokoll av 13.12.00), nr. 4 – 2. og 3. underpunkt.

4.2 Effekt av å erstatte animalsk protein med annet proteinfôr

Vi har i denne sammenheng innhentet opplysninger fra Felleskjøpet fôrutvikling, Norgesfôr AS og Fiskå Mølle AS. Disse har bidratt med opplysninger om mengder produsert fôr, samt kostnadsvirkningen av å erstatte kjøttbeinmel med annet proteinfôr i hhv svine- og fjørfefôrblandinger.

I og med at forskriften tillater bruk av fiskemel i drøvtyggerfôret, er det ikke regnet på prisendringer her. Felleskjøpet har imidlertid signalisert mulig prisøkning på drøvtyggerfôr pga at det ikke lenger tillates import av fiskemel til dette formålet. Dette er kommentert nedenfor.

Industriens ulike anslag for kostnadsøkning som følge av forbudet, er vektet sammen med utgangspunkt i industriens opplysninger over egen produksjon i 2000. Disse vektede prispåslagene er videre multiplisert med totale kvanta storfe-, svine- og fjørfefôr.

NILF har ved beregning av det totale utslaget lagt til grunn BFJs 2000-prognose når det gjelder førmengde.⁸

I følge fôrindustrien, må bortfall av bruk av kjøttbeinmel i svine- og fjørfefôret erstattes av soyamel, kalksteinsmel, monokalsiumfosfat og i en viss grad fiskemel og maisgluten (fjørfefôr).

Videre påpeker Felleskjøpet at pga av at det ikke lenger er tillatt å importere fiskemel for bruk i drøvtyggerfôr, kan det bli vanskelig å tilfredsstill kvalitetskravene til de blandingene som er beregnet for høytytende kyr. Prisen på norsk fiskemel er i tillegg noe høyere enn fiskemel fra Island/Danmark. Dette er konsekvenser man har sett nå de første dagene av 2001. Det kan i denne sammenheng nevnes at SLFs «målpris» for sildemel er 4915 kr/tonn. De reelle prisene på fiskemel har i det siste vært langt høyere (det har ikke vært prisutjevning i 2000).

Ved dagens priser er kostnadsøkningen av ovenstående nevnte forhold beregnet til 5 øre per kg for svinefôr og i underkant av 9 øre for fjørfefôr. Når det gjelder høyere pris på fiskemel i drøvtyggerfôret, er dette av Felleskjøpet anslått til å utgjøre 0,5 – 1 øre per kg.

Totalt gir dette et utslag på årsbasis tilsvarende 52 mill. kroner. Se tabellen nedenfor.

Tabell 4.1 Kostnadsøkning ved å erstatte kjøttbeinmel med annet proteinfôr (helårseffekt)

Förslag	Produksjon, BFJ-2000, Tonn	Kostnadsøkning, dagens priser, kr per kg	Sumeffekt ved dagens priser, 1000 kr	Kostnadsøkning, nye priser på aminosyrer, kr per kg	Sum kostnadsøkning, kr per kg	Sumeffekt ved nye priser på aminosyrer, 1000 kr
Drøvtyggerfôr	951 200	0,008	7 134	0,000	0,008	7 134
Svinefôr	411 400	0,050	20 539	0,025	0,075	30 824
Fjørfefôr	273 600	0,089	24 476	0,030	0,119	32 684
Sum			52 149			70 642

Forbudet mot bruk av kjøttbeinmel har ført til stigende verdensmarkedspriser på vegetabilsk protein. Eksempelvis har prisen på rapsmel i Rotterdam økt med 20% siden november 2000, mens prisene på soya i Paris og Chicago har steget med hhv 4 og 8% i desember (Lantbrukets affärstidning – www.atl.nu).

Det er imidlertid i beregningen forutsatt at tollvernet og prisutjevningen på proteinkraftfôr forvaltes slik at evt. økt pris på alternativt proteinråstoff på verdensmarkedet ikke påvirker råvareprisen i Norge, jfr. mandatets pkt 4. Vi legger med andre ord til grunn uendrede «målpriser» for SLFs forvaltning av tollregime og prisutjevning, dvs. uendrede importpriser og uendrede «interne» priser for eksempel for soyamel.

Industrien har imidlertid vist til at det vil kunne skje en prisøkning på aminosyrer som tilsettes fôret. Norgesfôr AS opplyser at prisen på *lysin* stiger fra 15 kr per kg i 4. kvartal 2000 til 25 kr per kg i 1. kvartal 2001. Tilsvarende øker prisen på *treonin* fra 26 kr til 49 kr per kg. Prisøkningen på aminosyrer er en direkte følge av forbudet mot kjøttbeinmel i EU. Disse aminosyrene importeres tollfritt (tollkapittelnummer 29.22). Det vil derfor ikke være mulig å justere tollsatsen ned som følge av denne prisøkningen, slik en har forutsatt for proteinkraftfôr.

⁸ Dette kan representere et noe for høyt anslag siden forbruket/salget av kraftfôr gikk ned i 2000. En beregning ut fra foreløpig omsetningsstatistikk peker mot at kostnadsøkningen kan være 2 – 3 mill. kroner lavere enn anslagene som oppsummeres i tabell 4.1.

Norgesfôr har anslått at denne prisøkningen vil gjøre svinefôret ytterligere 2-3 øre dyrere per kg, mens fjørfefôret blir ytterligere 3-4 øre dyrere for fôr til slaktekylling, og 2-3 øre dyrere for verpefôr. Dersom vi forutsetter at denne prisøkningen gjelder alt fôr, innebærer dette en total kostnadsøkning på ca 71 mill. kroner, inkludert kostnadsøkningen gitt dagens priser på proteinfôr, jfr tabellen over.

Tabellen over viser helårseffekten. Effekten for 1. halvår 2001 kan (tilnærmet) anslås til det halve av dette, dvs. 26 mill. kroner ved dagens priser og 35 mill. kroner der en forutsetter at prisene på aminosyrer har steget. Vi regner med at dette i stor grad vil gjelde uavhengig av om forbudet oppheves eller om det videreføres, jfr. likevel kap. 5.

Forøvrig påpeker Norgesfôr AS at noen av de mindre møllene i Norgesfôr-kjeden tilsetter alle mineraler og vitaminer i premix i stedet for å tilsette dem enkeltvis. For å dekke fosforbehovet i svine- og fjørfefôret må man øke mengden av premix i fôrblendingene. For *disse møllene* vil dette bety en ytterligere prisøkning på ca 2 øre per kg. Felleskjøpet opplyser at dette ikke vil gjelde hos dem.

Tatt i betraktning av at Norgesfôr har en markedsandel på ca 15 pst, og at premix kun her nyttes av noen mindre møller i Norgesfôr-kjeden, regner vi at utslaget av dette forholdet totalt sett vil være minimalt.

4.3 Eventuelle virkninger av nye fôrresepter

Vurderingene i dette kapitlet er i stor grad basert på innspill fra Felleskjøpet Fôrutvikling ved Torbjørn Auran og Birger Svihus ved Inst. for husdyrfag, NLH.

Forbudet mot bruk av kjøttbeinmel (KBM) i fôr til gris og fjørfe fører til at andre proteinrike fôrmidler må erstatte KBM i reseptene.

Fiskemel er i utgangspunktet et utmerket fôrmiddel med høyt proteininnhold, god fordøyelighet og god sammensetning av aminosyrer. Den anvendte mengden av fiskemel kan likevel ikke økes i nevneverdig grad av hensyn til produktkvalitet. Soyamel er derfor den råvaren som i vesentlig grad kommer til å erstatte KBM i reseptene, i tillegg til andre kilder for fosfor og kalsium.

Svin

Så langt dette er kjent, ansees det problemfritt i forhold til tilvekst, fôrutnyttelse og kjøttprosent å lage resepter for svinefôr med soyamel i stedet for KBM.

Fjørfe

KBM har vært en verdifull proteinkilde som vanligvis har inngått med 5 til 10 % i kraftfôrblendinger til fjørfe. Aktuelle erstatninger kan i prinsippet være soyamel, rapsmel, maisglutenmel eller fiskemel. På grunn av fare for fiskesmak og harskningsfeil i egg og spesielt kjøtt, er det begrensede muligheter for å øke andelen fiskemel i fôr til fjørfe. I praksis må KBM i hovedsak erstattes av soyamel (produsert i Norge som biprodukt og med basis i import av brasilianske garantert GMO-frie soyabønner).

Soyamel er generelt en svært god proteinkilde til fjørfe, og i USA er dette hovedkilden til protein i fjørfefôr, der det kan utgjøre en tredjedel av kraftfôret. Det norskproduserte soyamelet skiller seg imidlertid fra det soyamelet andre land bruker til enmagede dyr ved at skallfraksjonen fra soyabønnene følger med. Dermed blir fiberinnholdet høyere og proteininnholdet lavere.

Økt bruk av soyamel til fjørfefôr, slik situasjonen er og har vært i Norge, kan derfor føre til bløtere gjødsel hos slike enmagede dyr. Hos verpehøns kan dette i noen grad medføre skitne egg, mens det ikke foreligger noen dokumentasjon for at forbruket av fôr vil øke.

Hos slaktekylling og kalkun kan økt bruk av soyamel i fôret også medføre noe dårligere tilvekst og høyere fôrforbruk. Siden det ikke har vært utført forsøk (i Norge), kan omfanget av disse problemene vanskelig tallfestes nøyaktig. Med henvisning til danske forsøk har det blitt antydning at slaktekylling og kalkun kan få 1-3% svakere fôrutnyttelse.

Med de forbehold som framgår foran, vil en slik reduksjon i fôrutnyttelse eventuelt medføre økte kostnader ved produksjon av fjørfekjøtt på i størrelsesorden 3 til 9 mill. kroner på årsbasis (beregnet ut fra budsjetterte kostnader til kylling- og kalkunfôr, BFJ 2000).

Drøvtyggerfôr

Forbudet mot å bruke importert fiskemel i drøvtyggerfôr vil være uproblematisk, dersom tilgangen på norsk fiskemel er tilstrekkelig. Dersom det skulle bli for lite norsk fiskemel til å dekke behovet, vil reseptene særlig for kyr med høye ytelser (og for sauer), kunne bli dårligere enn før og produksjonsresultatene lavere (reduisert melkemengde og lavere proteinprosent).

Oppsummering

Økt bruk av soyamel til fjørfefôr vil sannsynligvis medføre noe dårligere tilvekst og høyere fôrforbruk i kylling- og kalkunproduksjon.⁹

NILF anslår, på usikkert grunnlag, at tilhørende kostnader vil kunne bli i området 3 til 9 mill. kroner på årsbasis. Omregnet per kg produsert fjørfekjøtt (BFJ 2000) tilsvarer dette 8-24 øre per kg.

Det er videre lagt til grunn at det, innenfor rammen av dette intervallet, også er tatt høyde for eventuelle "følgekostnader" ut over økt forbruk av fôr, og at virkningen for 1. halvår 2001 vil tilsvare 50% av beløpene foran.

4.4 Etterspørsel etter norsk fôr

Mandatet for arbeidet innebærer også å vurdere hvilke effekter nye fôrresepter evt vil ha på etterspørselen etter norskproduserte fôrråvarer ved et evt varig forbud. I all hovedsak vil dette si norsk korn.

Felleskjøpene har kommet til at etterspørselen etter norsk korn fra denne gruppen vil kunne bli redusert med 10-12.000 tonn. Dette er under forutsetning av at man har tilgang på en tilstrekkelig mengde fiskemel.

Norgesfôr AS sier at forbruket av norsk korn der vil gå ned med ca 2 prosentenheter for svinefôr, som følge av kjøttbeinmelforbudet – mens det for fjørfefôr ikke vil bli store endringer. Omregnet til korn, innebærer dette en reduksjon på ca 1200 tonn korn til svinefôr.

Fiskå Mølle AS anslår en reduksjon i forbruket av norsk korn på omlag 730 tonn, først og fremst forbruket av bygg.

Samlet sett anslår en at etterspørselen etter norsk korn vil ble redusert med 11-13 000 tonn på årsbasis. Dette tilsvarer 30-35 000 dekar. Til sammenligning er totalproduksjonen av norsk fôrkorn på noe over en million tonn, og det samlede kornarealet noe over 3 mill. dekar.

⁹ I noen grad kan dette skyldes at norskprodusert soyamel har en annen kvalitet enn soyamel som for øvrig kunne være tilgjengelig. Importert soyamel er imidlertid også dyrere enn norskprodusert (om lag 10%). Det er ikke gjort noen nærmere analyse av denne problemstillingen og det vises for øvrig til rammebetingelser gitt av mandatet for denne utredningen.

Vi har ikke gjort noen videre økonomisk vurdering av dette spørsmålet, som ville avhenge av valgte forutsetninger – for eksempel graden av markedsdekning. De økonomiske utslagene vil uansett være relativt beskjedne.

5 Overgangskostnader

5.1 Overgangskostnader for destruksjonsindustrien og kjøttbransjen

I kapittel 3.2.1 er det kort gjort rede for destruksjonsindustriens inntektsbortfall fom. 6 desember 2000 og hvilke priser som ble gjort gjeldende for mottak av slakteavfall fom 4. desember. I samme kapittel nevnes det også at disse prisene var og er foreløpige, og at det ikke vil bli fakturert for mottak av slakteavfall for januar 2001 før det foreligger en avklaring mellom partene i jordbruksoppgjøret.

Vi antar at mer endelige priser vil være baserte på det beregnede inntektsbortfallet sammen med kostnadene forbundet med håndtering av forbudte varer, i den størrelsesorden som beregnes i denne utredningen. Med de eierforhold som gjelder for destruksjonsbransjen, regner vi det videre som sannsynlig at evt. avvik mellom de foreløpige og mer endelige prisene over noe tid vil bli tilbakeført/belastet kjøttprodusentene.

Overgangskostnadene i desember 2000 for destruksjonsindustrien og kjøttbransjen kan derfor grovt regnes tilsvarende en måneds tapte inntekter/merkostnad i 1. halvår 2001, dvs 1/6 av virkningen for 1. halvår. Dette utgjør anslagsvis 7,3 til 9,7 mill. kroner avhengig av om det midlertidige forbudet oppheves eller ikke blir det.

Det kan være rimelig å regne med at dette blir en økning i tapte inntekter/merkostnader for primærprodusentene i 2001 fordi det tar noe tid før produsentprisene blir justert. På den annen side kan overgangskostnadene rent faktisk for produsentene også bli lagt til år 2000 dersom de fører til reduksjon i etterbetaling til produsentene.

5.2 Overgangskostnader for kraftfôrindustrien

Også kraftfôrindustrien måtte tilpasse seg den kommende forskriften fra begynnelsen av desember. Etter drøfting med Felleskjøpene, mener vi at det for kraftfôrindustrien grovt

kan regnes med at de økte råvarekostnadene fikk full virkning fra 15. desember 2000, dvs. 1/12 utslag av virkningen i første halvår 2001. Dette utgjør 2,6 mill. kroner

I tillegg til kostnadene som følger av økte råvarekostnader, påløper også ekstra kostnader til rengjøring, vraking av spillmel, ekstra transport, administrasjon, optimering, varer solgt til redusert pris, skille av produksjonslinjer etc. Felleskjøpene anslår slike kostnader til 4,3 mill kr.

Av dette utgjør varer solgt til redusert pris omlag 1 mill kr. I prinsippet vil dette gi en tilsvarende kostnadsreduksjon for primærjordbruket. Følgelig er dette beløpet ikke tatt hensyn til i de videre beregninger, siden vi i utredningen for øvrig regner på samlede kostnader for jordbruket og berørt industri.

Felleskjøpene og Norgesfôrgruppen mener at bortsett fra skille av produksjonslinjer som utgjør 0,8 mill kroner i Felleskjøpene, kan Felleskjøpenes omstillingskostnader per enhet være representative for industrien. Med antatt markedsandel på 80 % for Felleskjøpene blir omstillingskostnadene for hele industrien da om lag 3,9 mill. kr .

Felleskjøpene og Norgesfôrgruppen opplyser videre at det ikke ser ut til å bli problemer knyttet til forbudte varer ute hos kunde etter 28.02.01.

Sammen med kostnadene knyttet til økte råvarepriser i desember 2000, kan de samlede overgangskostnadene knyttet til fôr anslås til 6,5 mill. kroner.

6 Kostnader som følge av testprogram mv.

6.1 Innledning

I Norge ble det i år 2000 foretatt tester for kugalskap (BSE) på om lag 40 storfe. Dette omfattet importerte dyr og andre dyr som kunne oppfattes å ha symptomer der BSE ikke kunne utelukkes.

I statsbudsjettet for 2001 ble det lagt til grunn at antall tester skulle utvides til vel 2100 storfe per år. Testprogrammet var fortsatt planlagt å omfatte importert storfe og andre dyr som kunne oppfattes å ha mistenkelige symptomer, men i tillegg også et statistisk utvalg av øvrige dyr.

EU-kommisjonens beslutning 2000/764/EF av 29 november om utvidet testing av storfe med hensyn på BSE, får gjennom EØS-avtalen virkning for Norge. Vedtaket innebærer bl.a. at alle nødslakt der dyret er eldre enn 30 måneder og tilsvarende alle storfe som har dødd på gården eller under transport skal testes for BSE fra og med 1. januar 2001 (artikkel 1.1 og 1.2). Dette utgjør for Norge om lag 8800 dyr per år.

Beslutningen innebærer videre at alle storfe over 30 måneder skal testes for BSE senest fra og med 1. juli 2001 (artikkel 1.3). For Norges vedkommende vil dette utgjøre om lag 110 000 dyr per år. Kommisjonen skal imidlertid innen 1. juni 2001 vurdere det siste spørsmålet på nytt og eventuelt legge fram et revidert forslag for Den faste veterinærkomiteen (artikkel 1.4). For en nærmere oversikt over beslutninger og tiltak i EU vises til [vedlegg 3](#).

EUs rådsvedtak 2000/766/EF av 4 desember om et midlertidig forbud mot bruk av foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr, er implementert i norsk rett gjennom forskrift 22. desember 2000 om midlertidig forbud mot bruk av foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr, fastsatt av Landbruksdepartementet og Fiskeridepartementet. EUs rådsvedtak er utformet som et sikkerhetsvedtak, og Norge er derfor forpliktet til å implementere vedtaket uten å vente på vanlig behandling i EØS-komiteen.

Forbudet gjelder fram til 1. juli, og forbyr omsetning og bruk av foredlede animalske proteiner (som definert i § 3). En norsk tilpasning til rådsvedtaket er at fiskemel også

tillates brukt til drøvtyggere, i tillegg til andre produksjonsdyr bl.a. fjørfe og svin (§§ 4 og 5). Det er videre forbudt å importere og eksportere foredlede animalske produkter beregnet som fôr til produksjonsdyr.

Vurderingene i kapittel 6.2 og 6.3 nedenfor er basert på foreløpige kostnadsanslag utført av Landbruksdepartementet og omfatter det offentliges økte kostnader på dette området. I disse beregningene er det forsøkt skilt mellom hva som kan oppfattes som engangskostnader (for eksempel investeringer) og løpende kostnader. Det er også gjort et eget anslag for kostnader i 1. halvår 2001.

Mer endelige beregninger og forslag vil eventuelt bli fremmet av regjeringen i en egen proposisjon til Stortinget.

I kap. 6.4 er det videre gjort en vurdering av kostnader for industrien (slakteriene) forbundet med testprogrammet.

Det vises for øvrig til mandatet for denne utredningen (protokoll av 13.12.00), nr. 5 – 1. og 3. underpunkt.

6.2 Offentlige kostnader i 1. halvår 2001

6.2.1 Kostnader ved tilsyn med forbud mot KBM i fôr til produksjonsdyr

Et utvidet forbud mot bruk av foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr vil avstedkomme et økt behov for tilsyn med at forbudet overholdes.

Kostnader vil være knyttet til tilsynsoppgaver utført av Statens landbrukstilsyn og Statens dyrehelsetilsyn vedrørende forbudet mot innblanding av kjøttbeinmel (KBM) i kraftfôr og er anslått til i underkant av 1 mill. kroner for 1. halvår 2001. Dersom forbudet forlenges kan det antas at årsvirkningen er om lag 1,9 mill kroner.

6.2.2 Engangskostnader 1. halvår ved å teste 8800 dyr

Når antall prøver økes fra 2100 til 8800 dyr¹⁰, vil det medføre visse investeringer og gjøre det nødvendig å gjennomføre opplæring, som også i stor grad kan oppfattes som en "engangskostnad".

Disse engangskostnadene er anslått til 6,1 mill. kroner, hvorav ca 4 mill kroner utgjøres av oppgradering av et laboratorium ved Veterinærinstituttet til kl. III-standard (kontantført investering), og investeringer i analyseutstyr. Øvrige kostnader er knyttet til innkjøp av utstyr og opplæring ved Statens dyrehelsetilsyn og Statens næringsmiddeltilsyn.

Som en følge av at det vil være behov for å forsere ferdigstillelse av storfedatabasen, er det videre anslått kostnader på 4,6 mill. kroner¹¹ til dette formålet som et engangsbeleg.

De samlede engangskostnader, og som vil påløpe i 1. halvår 2001, blir etter dette i størrelsesorden 10,7 mill. kroner.

6.2.3 Løpende kostnader ved å teste 8800 dyr

Det er videre gjort anslag for de løpende kostnadene som følge av økningen i antall tester. Disse kostnadene er anslått på årsbasis til i størrelsesorden 10,2 mill. kroner fordelt

¹⁰ Økningen på 6700 storfe er fordelt med 6100 dyr der prøver blir tatt på slakteri og 600 dyr der prøver blir tatt i felt.

¹¹ Databasen er om lag 80% komplett. Kostnadene er knyttet til å gjøre registreringer for i underkant av 7000 bruk med storfe som ennå ikke er lagt inn i databasen, slik at den er operativ innen 1.4.2001.

på Statens dyrehelsetilsyn, Statens næringsmiddeltilsyn og Veterinærinstituttet. Dette dreier seg i stor grad om kostnader til arbeidskraft, samt emballering og transport av uttatte prøver.

Under forutsetning av at den utvidede testingen for kugalskap blir likt fordelt mellom halvår, vil de offentlige kostnadene i 1. halvår 2001 kunne bli om lag 5,1 mill kroner.

6.2.4 Samlede kostnader for det offentlige 1. halvår 2001

Under forutsetning av at den utvidede testingen for kugalskap blir likt fordelt mellom halvår vil de offentlige kostnadene i 1. halvår 2001 kunne bli:

- tilsynsoppgaver vedrørende forbudet mot KBM, 1 mill. kroner
- engangskostnader i forbindelse med utvidet testing, i størrelsesorden 10,7 mill. kroner (inkl. 4,6 mill. kroner til komplettering av storfedatabasen)
- løpende kostnader knyttet til testing, 5,1 mill. kroner

Samlet beløp for 1. halvår 2001 kan etter dette bli i størrelsesorden 17 mill. kroner.

6.3 Offentlige kostnader utover 1. halvår 2001

6.3.1 Kostnader ved tilsyn med forbud mot KBM i fôr til produksjonsdyr

Dersom KBM-forbudet forlenges utover 1. juli, kan det forventes at kostnadene 1. halvår videreføres, slik at tiltaket får en årseffekt på om lag 1,9 mill kroner.

6.3.2 Engangskostnader forbundet med tiltak utover 1. halvår

Dersom det blir aktuelt å forlenge tiltakene på samme nivå utover første halvår, vil det ikke genereres ytterligere engangskostnader utover hva som er beskrevet for 1. halvår.

Dersom det eventuelt også skulle bli aktuelt å teste alt storfe over 30 måneders alder for BSE, vil det medføre vesentlig høyere kostnader. I et slikt tilfelle ville antall prøver måtte økes fra 8800 til beregningsmessig 112700 dyr.

I et slikt tilfelle vil det påløpe visse engangskostnader, men de er av moderat størrelse – og anslått til om lag 2 mill. kroner.

6.3.3 Løpende kostnader ved testing på samme nivå utover 1. halvår

De løpende kostnadene for denne utvidede testingen for kugalskap (8800 dyr) beregnet på årsbasis (og etter at investeringene er gjennomført) vil kunne bli i størrelsesorden 10,2 mill. kroner.

6.3.4 Løpende kostnader ved å teste alt storfe over 30 måneders alder

Derimot er de løpende kostnadene ved en eventuell økning i testomfanget til å omfatte alle storfe over 30 måneders alder anslått til noe i overkant av 65 mill. kroner beregnet på årsbasis (om lag 630 kroner per dyr som blir testet).

Kostnadene fordeler seg med knapt 2/3 på Statens næringsmiddeltilsyn og vel 1/3 på Veterinærinstituttet. Størstedelen av kostnadene er knyttet til arbeidskraft, samt emballering og transport av uttatte prøver.

6.3.5 Samlede kostnader for det offentlige ved utvidet testing

Dersom forbudet mot bruk av kjøttbeinmel videreføres etter 1.7.01 og testomfanget i tillegg utvides til å omfatte alle dyr over 30 måneder, vil de samlede merkostnader for det offentlige kunne beløpe seg til nærmere 80 mill. kroner på årsbasis. Kostnadene fordeler seg slik:

- tilsynsoppgaver vedrørende (fortsatt) forbud mot KBM, 2 mill. kroner
- løpende kostnader knyttet til det økte testomfanget fra 2100 til 8800 dyr, 10,2 mill. kroner
- engangskostnader i forbindelse med eventuell utvidet testing til å omfatte alle dyr over 30 måneders alder, i størrelsesorden 2 mill. kroner
- løpende kostnader knyttet til eventuell utvidet testing til å omfatte alle dyr over 30 måneders alder, om lag 65 mill. kroner.

6.4 Merkostnader for industrien som følge av tiltaksprogram

6.4.1 Innledning

De merkostnader som det her gjøres anslag for, gjelder økte kostnader i slakteribransjen som følger av det tiltaksprogrammet som er omtalt foran.

På samme måte som når det gjelder det offentliges økte kostnader, legges det fram anslag for:

- merkostnader ved utvidet testomfang til å omfatte 8800 storfe
- merkostnader ved testing av alt storfe over 30 måneders alder

Merkostnadene er vurdert av NILF basert på opplysninger fra Norsk Kjøtt. Anslagene er også drøftet med Kjøttbransjens landsforbund.

6.4.2 Merkostnader ved testing av 8800 dyr

Ved testing av 8800 storfe gjelder dette dyr over 30 måneder som er kadaver (selvdøde), nødslaktede/sanitetsslaktede, importerte dyr, avkom av importerte dyr samt mistenkkelige slakt.

Som i avsnitt 6.2.2 legges det til grunn at beregningene skal omfatte merkostnadene ved utvidelsen av testprogrammet fra 2100 til 8800 storfe per år.

6.4.2.1 Merkostnader som følger av tid mellom slaktning og resultat av testing

Kadaver skal uansett ikke inn på slakteri. For de andre kategoriene må slaktet holdes i arrest inntil testresultatet foreligger.

Merkostnadene vil i stor grad være avhengig av hvor lang tid det går fra slaktning og til resultatet av testen foreligger (i det videre kalt ledetid). Merkostnadene som følge av testprogrammet er ubetydelige med ledetid inntil 3-5 dager, men øker betydelig ved lengre ledetid fordi slaktet da må fryses.

Fra Norsk Kjøtt hevdes det at avgjørelsen om frysing må tas på dag 3 etter slaktning. Samtidig opplyses det at kravene for at et slakt skal kunne benyttes til ferskomsetning, er at det henger i maksimalt 5 døgn. Det er derfor noe uklart hvilken lengde på ledetid som fører til vesentlige merkostnader.

Gitt at slaktet som følge av ledetid må fryses, regner Norsk Kjøtt med kostnader/reduert verdi på om lag 8,10 kr per kg kjøtt. Av dette er 6 kr per kg knyttet til

svinn, håndteringskostnader og verdireduksjon i forhold til fersk vare, 0,10 kr per kg til spiselige biprodukter og 2 kroner per kg til kostnader ved innfrysing og lager.

Multiplisert med antallet dyr som omfattes av utvidelsen (6700) og forutsatt en gjennomsnittlig slaktevekt på 250 kg, gir dette en årlig merkostnad på 13,6 mill. kroner. Forutsatt at den utvidede testingen for kugalskap blir likt fordelt mellom halvår, vil merkostnad 1. halvår 2001 kunne bli 6,8 mill kroner. Imidlertid forutser vi et samarbeid mellom kontrollmyndigheter og slakterier slik at ledetiden blir begrenset og en kan unngå denne merkostnaden.

6.4.2.2 Merkostnader ved håndtering av innmat/biprodukter

Norsk Kjøtt angir at regelverket tilsier at innmat/biprodukter skal holdes i arrest inntil godkjent prøve foreligger. Under testprogrammet med 8800 storfe per år vurderes det som mest aktuelt at innmat/biprodukter da håndteres som SRM.

Med en mengdeforutsetning på 207 kg/dyr og et merkostnadsanslag på 2 kr per kg SRM i forhold til annet slakteavfall, vil merkostnadene ved håndtering av innmat/biprodukter kunne utgjøre i størrelsesorden 2,8 mill. kr på årsbasis og 1,4 mill. kr i 1. halvår 2001 forutsatt at den utvidede testingen blir fordelt likt mellom halvår.

6.4.2.3 Falske positive testresultat: markedskonsekvenser og båndleggingskostnader

Veterinærinstituttet utelukker, ifølge Norsk Kjøtt, ikke at testen som skal tas i bruk har en viss feilfrekvens. Norsk Kjøtt anslår at det kan bli mer enn 2 falske positive tester per 1000 tester. Positivt testresultat vil kunne avkreftes/bekreftes endelig etter 2-3 uker med videre tester. Norsk Kjøtt frykter at falske positive testresultat vil kunne ha omfattende negative effekter på salget av storfekjøtt.

NILF finner ikke at det nå foreligger noe grunnlag for konkrete beregninger med bakgrunn i disse vurderingene fra Norsk Kjøtt.

6.4.3 Merkostnader ved eventuell testing av alt storfe over 30 måneders alder

Det legges til grunn at beregningene skal omfatte merkostnadene ved utvidelsen av testprogrammet fra 8800 til 112 700, dvs. en netto økning på 103 900 storfe per år.

6.4.3.1 Merkostnader som følger av tid mellom slaktning og resultat av testing

Ved testing av alt storfe over 30 måneders alder vil det være nødvendig å bygge ut arrestkapasitet, for å kunne unngå at slaktene må gå til varmebehandlet vare¹²; og skille slakt til BSE-test fra andre arrestdyr.

Behovet for investering i utvidet arrestkapasitet generelt er av Norsk Kjøtt anslått til 115 mill. kr, tilsvarende årlige avskrivings- og rentekostnader på 10,3 mill. kr.

Norsk Kjøtt har videre oppgitt at det for å unngå å blande slakt til BSE-test med andre arrestslakt, vil det per ledetidsdag være behov for arrestkapasitet til 500 dyr og anslått investeringskostnadene til 15 mill. kr per 500 dyr tilsvarende 1,4 mill. kr i årlige avskrivnings- og rentekostnader.

Videre er det oppgitt at mersvinn (utover 2 dager hengetid) vil utgjøre 0,2 prosent ved 3 ledetidsdager og øke med 0,1 prosentpoeng per dag. Fordi det under dette testprogrammet er store mengder kjøtt som bindes i arrest, er det også relevant å regne på kapitalbindingen som ligger i dette.

I tabellen under er disse kostnadene framstilt ved ulike forutsetninger om ledetid. Ettersom slike kostnader er regnet å være så små at de kan ses bort fra ved testpro-

¹² Kan da for eksempel ikke brukes til fersk kjøttdeig, karbonadedeig og rå hamburger
Kostnader ved tiltak relatert til kugalskap (BSE)
Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning

grammet for 8800 storfe, regnes det her på kostnader forutsatt 112 700 dyr. Det forutsettes grovt 250 kg slaktevekt og verdi på 30 kr per kg kjøtt.

Tabell 6.1 Kostnader til arrestareal, mersvinn og bundet kapital ved ulik forutsetning om ledetid. Mill. kr per år

Ledetid, døgn	1	2	3	4	5
Investeringskostnader arrest (500 dyr per dag ledetid), mill kr	15	30	45	60	75
Avskr./renter, mill kr	1,4	2,8	4,2	5,6	7
Kapitalbinding	0	0	0,4	0,8	1,2
Mersvinn	0	0	1,8	2,7	3,6
Sum årlig kostnad	1,4	2,8	6,4	9,1	11,8

I tillegg til kostnadene vist i tabell 6.1, kommer tilsvarende kostnader per kg som oppgitt i 6.4.2.1 dersom ledetiden går utover 3-5 døgn.¹³ Som i 6.4.2.1 forutser vi et samarbeid mellom kontrollmyndigheter og slakterier slik at ledetiden blir begrenset og en unngår innfrysing.

Merkostnader til arrestareal, mersvinn og bundet kapital vil etter dette utgjøre anslagsvis 16 til 22 mill kroner på årsbasis, under forutsetning av en ledetid på 3-5 døgn.

6.4.3.2 Merkostnader ved håndtering av innmat/biprodukter

Dersom alle storfe over 30 måneders alder skal testes, kan det tenkes flere alternative løsninger for håndtering av innmat/biprodukter, men Norsk Kjøtt's anslag over merkostnader ved disse alternativene er i samme størrelsesorden som om innmat/biprodukter håndteres som SRM, slik det er omtalt i 6.4.2.2. Regnet som merkostnad for 103 900 storfe vil dette på årsbasis kunne utgjøre i størrelsesorden 43 mill. kr.

¹³ Merkostnadene ved dette (103 900 dyr) vil i verste fall kunne utgjøre opp til 230 mill. kr på årsbasis.

7 Reindrift

Det ble i 1999 levert om lag 270 tonn slakteavfall fra rein til Norsk Protein. Dette tilsvarer 70 tonn kjøttbeinmel. Det er store svingninger fra år til år, men vi forutsetter at 1/3 av slaktingen foregår i 1.halvår (vinter) og 2/3 i 2.halvår

Basert på tall fra Økonomisk utvalg for Reindriften var den forventede produksjonen for år 2000 1 255 tonn, hvorav salgsproduksjonen utgjør 922 tonn. Ikke alt slakteavfallet går til destruksjonsanleggene, blant annet blir noe gitt bort til pelsdyrfôr. Dette betyr at ekstrakostnadene i destruksjonsbransjen bare får følger for en andel av kjøttproduksjonen. I mangel av faktiske opplysninger vil vi anta alt slakteavfall som blir sendt til destruksjon stammer fra kjøtt som er beregnet på salg, og ikke på eget forbruk. Det medfører at hele den økonomiske virkningen av å sende 270 tonn slakteavfall til destruksjon skal fordeles på de 922 tonn reinsdyrkjøtt som går til salg (og ikke på den totale produksjon på 1 255 tonn).

Ettersom reinsdyr er drøvtyggere har det ikke vært brukt kjøttbeinmel i fôr til reinsdyr, og vi forventer derfor en ubetydelig økonomisk virkning av forbudet for fôrkostnader i reindriftsnæringa.

Med samme forutsetninger om inntektsbortfall og merkostnader for destruksjonsbransjen som vi har gjort for de øvrige produksjonene, vil forbudet ha følgende økonomiske virkning for produksjonen av reinsdyrkjøtt (alle tall i kroner):

Tabell 7.1 Økonomiske konsekvenser av forbudet for produksjon av reinsdyrkjøtt (kroner)

	1. halvår 2001 Forbud oppheves	1. halvår 2001 Forbud videreføres	Årsvirkning Etter 1.7.01
Inntektsbortfall	51 000	51 000	154 000
Lagring	7000 – 12 000	7000 – 12 000	0
Brenning	0	19 000 – 21 000	56 000 – 63 000
Sum	58 000 – 63 000	77 000 – 84 000	210 000 – 217 000

Disse beregnede kostnadene fordelt på salgsproduksjonen, gir følgende prisutslag:

1.halvår, forbud oppheves: 0,19 – 0,20 kr/kg

1.halvår, forbud videreføres: 0,25 – 0,27 kr/kg

Årsvirkning: 0,23 – 0,24 kr/kg

8 Oppsummering og konklusjoner

Tabellen nedenfor oppsummerer de beregnede kostnadene som følge av forbudet mot bruk av animalske proteiner i fôr og i henhold til mandatet gitt ved brev fra Landbruksdepartementet 13.12.00 og protokoll fra møte mellom avtalepartene av samme dato, jfr. protokollens punkt 4 og i noen grad punkt 5, underpunkt 2.

Tabell 8.1 Konsekvenser av forbud mot foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr (mill. kroner)

	Alternativ 1 1. halvår – midl. forbud, normalsit. deretter	Alternativ 2 1. halvår – per- manent forbud deretter	Alternativ 3 Permanent forbud på årsbasis (fra 1.7.2001)
Kjøtt	42,1 – 45,5	55,6 – 60,7	106,8 – 110,4
Fôr	26,1 – 35,3	26,1 – 35,3	52,2 – 70,6
Endrede fôrresepter	1,5 – 4,5	1,5 – 4,5	3,0 – 9,0
Etterspørsel etter korn ¹⁴	-	-	-
Overgangskostnader	14,0	16,0	-
Sum kostnader jord- bruk og industri	83,7 – 99,3	99,2 – 116,5	162,0 – 190,0

Kostnadene for jordbruket og berørt industri som følge av forskrift om forbud mot bruk av foredlede animalske produkter (kjøttbeinmel) i fôr til produksjonsdyr, er anslått til:

- dersom forbudet skulle vise seg å bli midlertidig og bare gjelde for første halvår, **84 – 99 mill. kroner for 1. halvår 2001**
- dersom forbudet viser seg å bli varig, **99 – 117 mill. kroner for 1. halvår 2001.**

¹⁴ Det er ikke foretatt konkrete beregninger. Utslagene vil være relativt beskjedne.
Kostnader ved tiltak relatert til kugalskap (BSE)
Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning

- dersom forbudet viser seg å bli varig, vil det etter 1. halvår 2001 innebære en merkostnad på **162 – 190 mill. kroner per år.**

Tabell 8.2 oppsummerer hvordan de økte kostnadene vil fordele seg i forhold til priser på kjøtt og priser for dyrefôr.

Tabell 8.2 Konsekvenser av forbud fordelt etter dyreslag (kr per kg)

	Alternativ 1 1. halvår – midl. forbud, normalsit. deretter	Alternativ 2 1. halvår – per- manent forbud deretter	Alternativ 3 Permanent forbud på årsbasis
Kjøttpris:			
Storfe	0,43 – 0,46	0,56 – 0,61	0,51 – 0,53
Sau/lam	0,30 – 0,32	0,40 – 0,43	0,36 – 0,37
Svin	0,25 – 0,27	0,33 – 0,36	0,30 – 0,31
Fjørfe kjøtt 1)	0,43 – 0,46	0,56 – 0,61	0,51 – 0,53
Egg	0,02 - 0,03	0,03	0,03
Fôrpris:			
Drøvtyggerfôr	0,008	0,008	0,008
Svinefôr	0,050 – 0,075	0,050 – 0,075	0,050 – 0,075
Fjørfefôr 1)	0,089 – 0,119	0,089 – 0,119	0,089 – 0,119

1) Ved produksjon av kylling og kalkun vil det i tillegg kunne påløpe en merkostnad knyttet til at nye resepter gir et mindre egnet fôr enn tidligere. Disse kostnadene er, på usikkert grunnlag, omregnet til kostnader per kg kjøtt og vil kunne ligge i området 8-24 øre per kg.

Avhengig av forutsetninger, og slik tabellen viser, vil det omtalte forbudet kunne ha en negativ effekt for utbetalte priser til produsent; - på for storfekjøtt i størrelsesorden 40-60 øre per kg, for sau/lam i området 30-40 øre per kg, for svin 25-35 øre per kg og for fjørfe kjøtt 40-60 øre per kg.

Prisene på kraftfôr vil samtidig øke, igjen avhengig av forutsetninger; - med i underkant av 1 øre per kg for fôr til drøvtyggere, med fra 5 til 7-8 øre per kg for svinefôr og med 9-12 øre per kg for fjørfefôr. Omregnet til kostnadsøkning per kg produsert vare tilsvarer dette anslagsvis i størrelsesorden 20-30 øre per kg svinekjøtt og 25-30 øre per kg både for fjørfe kjøtt og egg.

Overgangskostnadene i desember 2000 kommer i tillegg til disse detaljerte beregningene for kjøttslag (jfr. for øvrig tabell 8.1). For destruksjonsindustrien og kjøttbransjen er overgangskostnadene beregnet samlet til anslagsvis 7,3 til 9,7 mill. kroner, avhengig av om det midlertidige forbudet mot bruk av kjøttbeinmel oppheves eller ikke. Kostnadene knyttet til økte råvarepriser i desember 2000 er samlet beregnet til 6,5 mill. kroner.

EU-kommisjonens beslutning 2000/764/EF av 29 november om utvidet testing av storfe med hensyn på BSE, får gjennom EØS-avtalen virkning også for Norge. Vedtaket innebærer bl.a. at alle nødslakt der dyret er eldre enn 30 måneder og tilsvarende alle storfe som har dødd på gården eller under transport skal testes for BSE fra og med 1. januar 2001. Dette utgjør for Norge om lag 8800 dyr per år.

Beslutningen innebærer videre at alle storfe over 30 måneder skal testes for BSE senest fra og med 1. juli 2001. For Norges vedkommende vil dette utgjøre om lag 110 000 dyr per år. Kommisjonen skal imidlertid innen 1. juni 2001 vurdere det siste spørsmålet på nytt og eventuelt legge fram et revidert forslag for Den faste veterinærkomiteen.

Landbruksdepartementet har bedt NILF om også å beregne merkostnadene ved det i-verksatte tiltaksprogrammet, jfr. protokollens punkt 5.

Under forutsetning av at den utvidede testingen for kugalskap blir likt fordelt mellom halvår vil de offentlige kostnadene i 1. halvår 2001 (tilsvarende 8800 dyr på årsbasis) kunne bli i størrelsesorden 17 mill. kroner. Dette fordeler seg med i størrelsesorden 11 mill. kroner i form av engangskostnader (investeringer) og vel 6 mill. kroner i løpende kostnader.

De løpende kostnadene for det offentlige ved denne testingen for kugalskap (8800 dyr), etter at investeringene er gjennomført og samtidig under forutsetning av at forbudet mot bruk av kjøttbeinmel i fôr videreføres, vil kunne bli i størrelsesorden 12 mill. kroner.

Dersom imidlertid forbudet mot bruk av kjøttbeinmel videreføres etter 1.7.01 og testomfanget i tillegg skulle bli utvidet til å omfatte alle dyr over 30 måneder (beregningmessig om lag 113.000 storfe), vil de samlede merkostnader for det offentlige kunne beløpe seg til nærmere 80 mill. kroner på årsbasis.

Tiltaksprogrammet som er omtalt foran, vil også kunne gi økte kostnader for slakteri-industrien. På samme måte som når det gjelder det offentliges økte kostnader, legges det fram anslag for:

- merkostnader ved utvidet testomfang til å omfatte 8800 storfe
- merkostnader ved testing av alt storfe over 30 måneders alder

Merkostnadene er vurdert av NILF basert på opplysninger fra Norsk Kjøtt. Anslagene er også drøftet med Kjøttbransjens Landsforbund.

Det innførte testprogrammet som gjelder fra 1.1.01 (8800 dyr), vil kunne gi årlige merkostnader for slakteriene på inntil 16 mill. kroner (8 mill. kroner for 1. halvår 2001). Imidlertid forutser vi et samarbeid mellom kontrollmyndigheter og slakterier slik at den såkalte ledetiden (tiden det tar fra slaktning til resultatet av test foreligger) blir begrenset og en kan unngå denne merkostnaden.

Ved testing av alt storfe over 30 måneders alder vil det være nødvendig å bygge ut arrestkapasitet, for å kunne unngå at slaktene må gå til varmebehandlet vare og skille slakt til BSE-test fra andre arrestdyr. I tillegg kan det påløpe merkostnader dersom ledetiden går utover 3-5 døgn. Som over forutser vi et samarbeid mellom kontrollmyndigheter og slakterier slik at ledetiden blir begrenset og en unngår innfrysing.

Dersom alle storfe over 30 måneders alder skal testes, kan det tenkes flere alternative løsninger for håndtering av innmat/biprodukter, men Norsk Kjøtt's anslag over merkostnader ved disse alternativene er i samme størrelsesorden som om innmat/biprodukter håndteres som SRM, slik det er omtalt i kap. 6.4.2.2.

Dersom testomfanget for kugalskap (BSE) blir utvidet fra 1.7.01 til å omfatte alle dyr over 30 måneder (om lag 113.000 storfe), vil de samlede merkostnader for slakteri-industrien kunne bli i størrelsesorden 59-65 mill. kroner på årsbasis.

De samlede kostnader, offentlige og private, ved utvidet testing for kugalskap vil oppsummert kunne beløpe seg til:

- for 1. halvår 2001, inntil 25 mill. kroner. Dette fordeler seg med 17 mill. kroner i offentlige kostnader og inntil 8 mill. kroner for slakteri-industrien.
- etter 1. juli 2001 og under forutsetning av at testomfanget videreføres på samme nivå som i første halvår, inntil 28 mill. kroner per år. Dette fordeler seg med 12 mill. kroner i offentlige kostnader og inntil 16 mill. kroner for slakteri-industrien.
- dersom testomfanget utvides etter 1.07.01 til å omfatte alle storfe over 30 måneders alder, 139 – 145 mill. kroner per år. Dette fordeler seg med om lag 80 mill. kroner i offentlige kostnader og 59-65 mill. kroner for slakteri-industrien.

De samlede kostnader, offentlige og private, for de tiltak som er iverksatt i Norge fra 1. januar 2001 relatert til å bekjempe kugalskap (BSE) og i henhold til mandatet for denne utredningen, vil oppsummert kunne beløpe seg til:

- for 1. halvår 2001, dersom forbudet mot bruk av kjøttbeinmel i fôr til produksjonsdyr skulle vise seg å bli midlertidig, 108 til 123 mill. kroner.
- for 1. halvår 2001, dersom forbudet mot bruk av kjøttbeinmel i fôr til produksjonsdyr viser seg å bli varig, 124 til 142 mill. kroner.
- etter 1. juli 2001, ved videreføring av forbud mot bruk av kjøttbeinmel og under forutsetning av at testomfanget (8800 storfe) videreføres på samme nivå som i første halvår, 190 til 218 mill. kroner per år.

Vedlegg 1

Protokoll fra forhandlingsmøte 13. desember 2000 mellom Staten, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag

Utredning om kostnader ved midlertidig forbud mot foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr

1. Det vises til brev fra Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag av 05.12.00 hvor det bl.a. heter:

”Fjerning av kjøttbeinmjøl i fôr til alle matproduserende dyr og krav til testing av alle storfe over 30 mnd. vil medføre betydelige kostnader i produksjon av norsk mat.”.... ”Med grunnlag i §2-4 i Hovedavtale for jordbruket, krever Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag opptatt forhandlinger om tillegg til den løpende jordbruksavtale”.

2. Utkast til ”Midlertidig forskrift om forbud mot foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr” av 13.12.00, ble sendt på høring med frist 19.12.00. Forskriften vil etter høringen bli fastsatt med virkning fra 01.01.01 og innebærer midlertidig forbud mot å omsette og bruke foredlede animalske proteiner til fôr til produksjonsdyr i 6 måneder.

3. Avtalepartene er enige om at Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) får i oppdrag å beregne de økte kostnader, evt. tapte inntekter, dette kan innebære for jordbruket for avtaleperioden 2000-2001, andre avtalehalvår (01.01.01 til 30.06.01). Beregningen gjennomføres med bakgrunn i de begrensninger i bruk av slakteavfall som midlertidig forskrift innebærer når den er endelig fastsatt. Utredningen skal ta utgangspunkt i et midlertidig forbud i 6 måneder, men også vurdere konsekvensene av et evt. varig forbud.

4. Beregningene skal omfatte:

- Redusert biproduktverdi som følge av at slakteavfall ikke kan brukes i fôr, og den virkning redusert biproduktverdi vil få på utbetalingsprisen på slakt til jordbruket.
- Evt. merkostnader for fôrindustrien av at enkelte råvarer ikke kan benyttes i kraftfôr, jfr. forskriften, og virkning på kraftfôrprisene. Det legges til grunn at tollvernet og prisutjevningen på proteinkraftfôr forvaltes slik at evt. økt pris på alternativt proteinråstoff på verdensmarkedet ikke påvirker råvareprisen i Norge.
- NILF bes også å vurdere evt. virkninger av nye fôrresepter på fôrkvalitet og fôrforbruk pr produsert enhet, evt. også på etterspørselen etter norskproduserte fôrråvarer ved et evt. varig forbud.

5. Landbruksdepartementet ber i tillegg NILF om å vurdere:

- Merkostnader ved det tiltaksprogram som settes i verk sammen med forskriften.
- Merkostnader ved håndtering av forbudte fôrvarer i forbudsperioden. Dvs. lagringskostnader for råvarer eller ferdig fôr som omfattes av forbudet, evt. annen håndtering ved et evt. varig forbud.
- Merkostnader ved økt innfrysing av kjøtt som følge av forskriften.
- Kostnader ved å utvikle alternativ håndtering ved et evt. varig forbud.

6. Avtalepartene er enige om at det nedsettes en referansegruppe for prosjektet med fagpersonell fra slakterier, destruksjonsindustri og fôrindustri. I tillegg skal Landbruksde-

partementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Finansdepartementet, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag være representert.

7. Utredningen skal være overlevert avtalepartene senest fredag 12. januar 2001. NILF står faglig ansvarlig for utredningen.

Oslo 13.12.00

Kirsten Indgjerd Værdal

Arne Vinje

Per Harald Grue

Vedlegg 2 Forskrift om midlertidig forbud mot foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr. F-906

Gitt av Landbruksdepartementet og Fiskeridepartementet 22.12.2000 med hjemmel i lov 8. juni 1962 nr 4 om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven) §§ 3, 8, lov 13. juni 1987 nr. 54 om tiltak mot sykdom hos fisk og andre akvatiske dyr (fiskesykdomsloven) §§ 11, 18, 19, 20, og lov 23. mars 1973 nr. 18 om tilsyn med fôrvarer (fôrvareloven) § 3, jr Rådsvedtak 2000/766/EF.

Kapittel I Formål og virkeområde

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å fastsette midlertidige beskyttelsestiltak mot overførbare spongiforme encefalopatier hos produksjonsdyr.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder innførsel, utførsel og omsetning av foredlede animalske proteiner, samt fôring av produksjonsdyr.

§ 3 Definisjoner

I denne forskriften forstås ved:

Foredlede animalske proteiner: kjøttbenmel, kjøttmel, benmel, blodmel, tørket plasma og andre blodprodukter, hydrolyserte proteiner, hornmel, hovmel, mel produsert av fjørfeavfall, fettbindevevsmel, fiskemel, dikalsiumfosfat, gelatin og andre lignende produkter herunder alle fôrvarer, eksempelvis blandinger, tilsetningsstoffer og premikser som inneholder slike produkter.

Omsetning: frambud og salg av fôrvarer fra eget eller andres lager, herunder enhver overdragelse til tredjemann vederlagsfritt eller ikke, i Norge.

Produksjonsdyr: landbruks- og akvakulturdyr som holdes, oppføres eller avles for produksjon av mat og/eller kan bli slaktet for humant konsum.

Kapittel II Forbud

§ 4 Forbud mot omsetning av og fôring med foredlede animalske proteiner.

Det er forbudt å omsette som fôr til produksjonsdyr og å føre produksjonsdyr med foredlede animalske proteiner.

Unntatt fra forbudet i første ledd er

melk og melkeprodukter,
gelatin fra andre dyr enn drøvtyggere brukt til beskyttelse av tilsetningsstoffer, og dikalsiumfosfat og hydrolyserte proteiner som er fremstilt i henhold til prosedyren som angitt i art 17 i Rådskonklusjon 89/662/EØF

§ 5 Særskilte bestemmelser for bruk av fiskemel

Uavhengig av forbudet i § 4 gjelder følgende regler for omsetning av fiskemel til fôr til produksjonsdyr og bruk av fôr som inneholder fiskemel til produksjonsdyr.

Fiskemel fra fisk fanget i åpent hav kan inngå i fôr til akvakulturdyr.

Fiskemel basert på råvarer fanget i åpent hav og fra akvakulturdyr kan inngå i fôr til varmblodige produksjonsdyr når

fiskemel produseres på anlegg som utelukkende baserer sin produksjon på marint råstoff
fiskemel transporteres til fôrfabrikkene på kjøretøy som ikke transporterer animalsk protein fra varmblodige dyr.

§ 6 Forbud mot innførsel og utførsel

Det er forbudt å innføre fra eller utføre til andre land innen EØS-området og tredjeland, foredlede animalske proteiner beregnet som fôr til produksjonsdyr.

Unntatt fra forbudet i første ledd er:

melk og melkeprodukter

fiskemel fra fisk fanget i åpent hav til akvakulturdyr

fiskemel til andre varmblodige produksjonsdyr enn drøvtyggere

gelatin fra andre dyr enn drøvtyggere brukt til beskyttelse av tilsetningsstoffer, og dikalsiumfosfat og hydrolyserte proteiner som er fremstilt i henhold til prosedyren som angitt i art 17 i Rådskonklusjon 89/662/EØF

Foredlede animalske proteiner som innføres fra tredjeland skal gjennomgå veterinær grensekontroll.

Kapittel III Administrative bestemmelser

§ 7 Tilsyn og vedtak

Statens landbrukstilsyn og Fiskeridirektoratet fører tilsyn med virksomheter som omsetter fôrvarer og kan fatte nødvendige vedtak for å sikre at forskriftens bestemmelser blir fulgt, herunder forby tilvirking av ulovlige fôrvarer og påby at slik vare trekkes tilbake fra markedet og omsetningsledd.

Statens dyrehelsetilsyn ved distriktsveterinæren fører tilsyn med føring av produksjonsdyr og kan fatte nødvendige vedtak for å sikre at forskriftens bestemmelser blir fulgt, herunder påby at vare fjernes fra driftsenheten.

§ 8 Dispensasjon

Statens landbrukstilsyn kan dispensere fra forskriftens bestemmelser på de områder etaten har tilsynsmyndighet og kan sette vilkår for slik dispensasjon.

Fiskeridirektoratet kan dispensere fra forskriftens bestemmelser på de områder etaten har tilsynsmyndighet og kan sette vilkår for slik dispensasjon.

Statens dyrehelsetilsyn ved fylkesveterinæren kan dispensere fra forskriftens bestemmelser på de områder etaten har tilsynsmyndighet og kan sette vilkår for slik dispensasjon.

§ 9 Straff

Overtredelse av denne forskriften eller vedtak fattet i medhold av den er straffbart, jfr. husdyrlovens § 19, fisesykdomsloven § 30 og lov om tilsyn med fôrvarer § 10.

§ 10 Ikrafttredelse og overgangsordninger

Denne forskriften trer i kraft 1. januar 2001. Forskriften gjelder til og med 30 juni 2001.

48 *Kostnader ved tiltak relatert til kugalskap (BSE)*

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning

Fôrblandinger som er produsert før 1. januar 2001 og som inneholder forbudte bestanddeler, kan omsettes til dyrehold med produksjonsdyr til og med 12. januar 2001. Slik blandinger kan brukes som fôr til produksjonsdyr til og med 28. februar 2001.

Bestemmelser i denne forskriften går foran bestemmelser i forskrift av 8. august 2000 om fôrvarer og forskrift av 18. mars 1999 om fôrvarer til fisk.

Vedlegg 3 Beslutninger og tiltak vedrørende BSE i EU, høsten 2000

1. Innledning

Formålet med dette vedlegget er å gi en kortfattet oversikt over de viktigste beslutninger og tiltak som er truffet i EU høsten 2000, og som for øvrig er relevante i forhold til de problemstillinger som blir behandlet i rapporten foran.

Framstillingen er i stor grad basert på innberetninger fra Den norske EU-delegasjonen i Brussel, offisielle dokumenter og pressemeldinger fra EU, samt i noen grad annen tilgjengelig dokumentasjon.

På flere vesentlige områder er imidlertid situasjonen i EU per dato lite oversiktlig. Det har derfor ikke vært mulig å gi en fullstendig og mer presis oversikt.

2. Utgangspunktet

Problemene med kugalskap har en (kjent) historie som løper fra andre halvdel av 1980-tallet (det første ”offisielle” tilfellet er fra 1986). BSE antas å forårsake en ny variant av Creutzfeldt Jacob Disease (vCJD) hos mennesker. I Storbritannia har mer enn 80 mennesker dødd av denne sykdommen.

Så tidlig som i 1990 førte omfanget av kugalskap til at omsetningen av storfekjøtt i Storbritannia falt med 25% i deler av året. Siden har problemet stått høyt på den politiske dagsorden og BSE-situasjonen ble ut over i 90-årene betraktet med stadig større alvor. Det kan nevnes at under BSE-krisen i 1996 falt forbruket av storfekjøtt i Frankrike med 20-30%, men har siden tatt seg opp igjen.

I mai 2000 offentliggjorde EUs rådgivende vitenskapskomite et dokument som omhandler den geografiske risikoen for forekomst av BSE, inndelt etter fire nivåer.

Risikonivå	Forekomst	Land
I	Høyst usannsynlig	Argentina, Norge, New Zealand, Paraguay
II	Usannsynlig, men kan ikke utelukkes	Østerrike, Finland, Sverige, Australia ¹⁵ , Canada, Chile, Tsjekkia, Slovakia, USA
III	Sannsynlig, men ikke bekreftede funn eller antall funn på lavt nivå	Belgia, Tyskland, Danmark, Frankrike, Irland, Italia, Luxembourg, Nederland, Spania, Sveits
IV	Bekreftet og på et høyt nivå	Storbritannia, Portugal

Antall kjente tilfeller av kugalskap i de fleste av EUs medlemsland er oppsummert nedenfor (Kilde: Agra Europe 5. jan. 2001).

¹⁵ Australia og New Zealand innførte forbud mot import av kjøtt fra 30 europeiske land, her under Norge, med virkning fra 08.01.01 (Nettavisen/AFP 05.01.01). Tilsvarende innførte Japan importforbud for storfekjøtt fra EU, Sveits og Lichtenstein fra 01.01.01 (Nettavisen/AFP 25.12.00).

Land	Tilfeller i 2000	Tilfeller totalt, til og med 2000
Storbritannia	1.201	177.567
Portugal 1)	114	466
Frankrike	153	233
Tyskland 2)	7	7
Spania	2	2
Nederland	-	8
Danmark	1	1
Irland 3)	-	-

1) Tallene gjelder tom. sept./okt 2000.

2) Første tilfelle 24.11.00.

3) Det har vært et større antall tilfeller av BSE i Irland. De eksakte tallene er ikke innhentet.

I Frankrike økte antall BSE-tilfeller fra om lag 30 dyr i 1999 til 153 tilfeller i 2000. Fra slutten av oktober 2000 falt forbruket av storfekjøtt (i november og desember var forbruket 40-50% lavere enn i samme periode i 1999). Samtidig har produsentprisene for storfekjøtt falt med om lag 20% i forhold til 1999.

På denne bakgrunn iverksatte franske myndigheter omfattende tiltak (testing av dyr over 30 mnd, forbud mot bruk av beinmel og visse typer animalsk fett til fôr fra 14.11.00¹⁶), og man ba om at det ble truffet tilsvarende tiltak i EU.

Da også Tyskland (og tilsvarende Spania) fikk sine første bekreftede BSE-funn høsten 2000 endret den politiske situasjonen seg dramatisk. Bl.a. har det tyske markedet for storfekjøtt nærmest kollapset.¹⁷

I meget korte trekk er dette utgangspunktet og bakgrunnen for de beslutninger som er truffet av EU mot slutten av år 2000.

3. Beslutninger, høsten 2000

3.1 Testing av storfe over 30 måneders alder

Ved EU-kommisjonens beslutning 2000/764/EC(8) av 20. november 2000 ble det vedtatt å teste storfe over 30 måneders alder for BSE.¹⁸

Kommisjonens beslutning innebærer bl.a. at alle nødslakt der dyret er eldre enn 30 måneder og tilsvarende alle storfe som har dødd på gården eller under transport skal testes for BSE fra og med 1. januar 2001 (artikkel 1.1 og 1.2). Disse bestemmelsene skal evalueres hvert halvår.¹⁹

¹⁶ Frankrike har hatt forbud mot bruk av kjøttbeinmel til storfe-fôr siden 1990.

¹⁷ Omsetningen har gått ned med 80% i følge Nettavisen/DPA 27.12.00. Den politiske skandalen rundt håndteringen av kugalskaps-krisen førte til at både landbruksminister Karl-Heinz Funke og helseminister Andrea Fischer måtte gå av 10. jan. 2001.

¹⁸ Jfr. Commission Decision on the testing of bovine animals for the presence of bovine spongiform encephalopathy and amending Decision 98/272/EC...

¹⁹ I følge www.atl.nu vedtok rådet på sitt møte 19. desember 2000 å forlenge disse bestemmelsene til 1. juli 2002.

Beslutningen innebærer videre at alle storfe over 30 måneder skal testes for BSE senest fra og med 1. juli 2001 (artikkel 1.3). Kommisjonen skal imidlertid innen 1. juni 2001 vurdere det siste spørsmålet på nytt og eventuelt legge fram et revidert forslag for Den stående veterinærkomiteen (artikkel 1.4).

3.2 Forbud mot bruk av animalske proteiner i fôr

Ved rådsbeslutning av 4. desember 2000²⁰ ble det vedtatt å innføre et midlertidig forbud mot bruk av foredlede animalske proteiner i fôr til husdyr. Forbudet gjelder perioden 1. januar til 1. juli 2001.

3.3 Destruksjon

På rådsmøtet 4. desember 2000 ble det, som del av EUs markedsordning for storfekjøtt, vedtatt å fjerne alle storfe over 30 måneders alder fra næringskjeden ved destruksjon, med mindre de er testet og funnet fri for BSE. Beslutningen gjelder for perioden 1. januar 2001 til 1. juli 2001.

Siden vedtaket i EU er fattet som en del av en markedsordning og ikke grunnlagt med omsynet til liv og helse, er tiltakene nedenfor ikke omfattet av EØS-avtalen.

På møte i Forvaltningskomiteen for storfekjøtt 12. desember 2000 ble det bestemt at Sverige, Finland og Østerrike får unntak fra kravet om destruksjon.²¹

De nærmere bestemmelser om ordningen (the "purchase for destruction scheme") er senere nedfelt i Kommisjonens forordning av 18. desember 2000.²²

Sverige, Finland og Østerrike kan omsettes storfe som er eldre enn 30 måneder på det innenlandske markedet - uten at de er testet for BSE (forordningens artikkel 6). Omsetning av storfekjøtt fra dyr over 30 måneder skal merkes med et eget merke, som ikke skal kunne forveksles med EUs helsemerke og ikke være ovalt (dvs. at kjøttet skal "firkantstemples").²³

Dersom dyr fra disse landene, og som er mer enn 30 måneder, skal eksporteres til andre land, må de imidlertid være testet og funnet fri for BSE.²⁴

3.4 Andre beslutninger

På rådsmøtet 4. desember 2000 ble det også fattet beslutning om:

- mer fleksibel bruk av intervensjon (offentlig finansierte oppkjøp/lagring) for storfe for å dempe markedsproblemene

²⁰ 2000/766/EC: Concil Decision of 4 december 2000 concerning certain protection measures with regard to transmissible spongiform encephalopathies and the feeding of animal protein. Official Journal L 306.

²¹ Bestemmelsen gjelder formelt heller ikke Storbritannia som allerede har en tilsvarende ordning der alle storfe over 30 måneders alder blir destruert.

²² Commission Regulation (EC) No 2777/2000 of 18 December 2000 adopting exceptional measures for the beef market. Official Journal L 321.

²³ "... shall be marked with a national mark, which cannot be confused with the Community health mark and in particular is not oval." (artikkel 6.3)

²⁴ Det er for øvrig ikke klart om Sverige, Finland og Østerrike kan komme til å bli behandlet på en særskilt måte når det gjelder den planlagte testingen av alle storfe over 30 mnd fra 01.07.2001. Spørsmålet blir imidlertid vurdert av kommisjonen i henhold til opplysninger gitt på rådsmøte 19.12.00.

- framskyndet utbetaling av tilskudd per dyr for å lette den finansielle situasjonen for bøndene.

4. Tiltak

4.1 Testing

EU vil betale 100% av kostnadene, men begrenset oppad til 15 Euro per prøve, for frivillige tester (fram til 1.7.2001) og inntil 30 Euro per prøve for ”risikodyr” (Kommisjonens forordning av 18.12.00, artikkel 2.2). Totalkostnaden per prøve er anslått til 70 Euro per prøve (om lag 580 kroner²⁵). Det er ikke kjent i hvilken grad dette anslaget er kvalitetssikret.

Forordningen om destruksjon innebærer at produsentene kan belastes for det EU ikke betaler. Det er likevel uklart hvordan dette vil bli håndtert i medlemslandene. Både i Sverige, Danmark og Tyskland er spørsmålet under diskusjon. I Finland vil myndighetene, etter det vi kjenner til, dekke alle kostnader ved testing.

4.2 Fjerning av kjøttbeinmel

I slutten av november uttalte EUs landbrukskommissær Fischler at det ville koste 3 milliarder Euro (om lag 25 milliarder norske kroner) å bli kvitt lageret av kjøttbeinmel. I tillegg anslo han at kostnadene ved å håndtere kjøttbeinmel som biprodukt i kjøttproduksjonen vil beløpe seg til om lag 1,5 milliarder Euro per år.

For ytterligere å illustrere omfanget av problemet kan det nevnes at det i Frankrike alene er produsert/brukt om lag 350.000 tonn kjøttbeinmel i fôr. I følge den svenske landbruksminister Margareta Winberg (Reuters 03.01.00) har Sverige ikke kapasitet til å brenne sitt beinmel og vil eksportere en del til Danmark og Tyskland.

Det er per dato uklart hvem som skal betale slike kostnader. Det synes imidlertid klart at EU verken vil eller har budsjett til å betale. Om det dermed blir industrien, bøndene, forbrukerne eller medlemslandene som må betale, er uklart.

I Finland vil myndighetene, så langt vi har erfart, delta i finansieringen.²⁶ I en del andre land blir spørsmålet diskutert nasjonalt.

På møtet i Rådet 19. desember 2000 var mange land, bl.a. Belgia, opptatt av disse kostnadene uten at det ble gitt noen positiv respons fra Kommisjonen. Saken vil sannsynligvis komme opp igjen i en eller annen form på et senere rådsmøte.²⁷

²⁵ Kurs primo januar 2001, om lag 8,30 NOK per Euro, er brukt her og senere ved omregninger til norske kroner.

²⁶ I følge Reuters 21. desember 2000 har man i Finland anslått at man 1. halvår 2001 vil produsere 16.500 tonn ubrukelig beinmel, og at noe vil bli lagret og søkt anvendt i pelsdyrfôr. Den finske landbruksministeren Hämila har samtidig anslått at finske myndigheter vil bevilge om lag 25 mill. FIM (om lag 35 mill. kroner) til diverse kompenserende tiltak.

²⁷ Det kan i denne sammenheng også nevnes at landbrukskommissær Fischler antar at EU vil måtte importere 3 mill. tonn soya til erstatning for det forbudte kjøttbeinmelet. Dette kommer i tillegg til EUs øvrige import av soya som har vært på om lag 30 mill. tonn per år.

Konklusjonen så langt er at det ser ut til å kunne bli ulike løsninger for kostnadsdekning fra land til land på kort sikt. På lengre sikt kan det være grunn til å vente at kostnadsspørsmålet blir håndtert på en mer harmonisert måte i EU.

4.3 Destruksjon

EU vil betale inntil 70 % av verdien av destruerte dyr, mens medlemslandene betaler 30 %. I tillegg betaler medlemslandene alle andre kostnader med destruksjonen (Kommissjonens forordning av 18.12.00, artikkel 4.2). Forslaget er laget etter mønster fra en tilsvarende ordning i Storbritannia og gjelder fra 01.01.2001.

Verdien av destruerte dyr erstattes med utgangspunkt i fastsatte satser for de enkelte medlemsland og for ku, kvige og okse. De fastsatte satsene for EUs bidrag til finansiering varierer mellom ytterpunktene 272 Euro for kyr oppkjøpt og destruert i Finland til 727 Euro for kviger oppkjøpt og destruert i Belgia (Kommissjonens forordning av 18.12.00, annex 1). De tilsvarende samlede erstatningssatsene, inkl. medlemslandenes andeler, vil dermed kunne variere mellom ytterpunktene 3.200 kroner (ku – Finland) til 8.600 kroner (kvige – Belgia)

Kommissjonen har anslått at destruksjon av 100.000 tonn storfekjøtt vil belaste EU-budsjettet med 140 mill. Euro (70%). Samlet kostnad per 100.000 tonn for EU og medlemslandene kan ut fra dette bli i størrelsesorden 200 mill. Euro (1650 mill. kroner). Hva som ut fra dette vil bli de samlede kostnader, er usikkert.²⁸

4.4 Mer fleksibel intervensjon

Kommissjonen vurderer situasjonen i markedet for storfekjøtt som så alvorlig at det er behov for å gå inn med oppkjøp for å stabilisere situasjonen.

Mer fleksible regler for intervensjon og økt bruk av dette virkemidlet vil koste penger uten at dette er kvantifisert så langt. Det er regnet med at intervensjon blir dyrere enn destruksjon alt i alt og disse to virkemidlene blir sett i sammenheng.

Ved beslutning 22. desember 2000 vedtok EU oppkjøp for lagring (tender, dvs. et system der private selskaper gir anbud) av 125.000 tonn storfekjøtt. Samtidig ble det satt et tak for betaling på 236 Euro per 100 kg (i underkant av 20 kroner per kg).

4.5 Framskyndet utbetaling av støtte per dyr

Støtte per dyr for sesongen 2000/2001 blir vanligvis utbetalt med 60 % per 16.10. EU vil nå betale ut 80 % av støtten per denne datoen.

²⁸ Samlet kostnad ved destruksjon av alle dyr over 30 mnd har blitt anslått til om lag 1,2 milliarder Euro (om lag 10 milliarder kroner). Siden tre land har fått unntak fra kravet om destruksjon, er det rimelig å vente at tallet blir noe lavere. I tillegg har danske myndigheter uttrykt at de vil teste alle dyr (om lag 260.000 storfe per år) og dermed unngå destruksjon. I følge "Le Soir" 05.01.00 er det også uttrykt fra tyske og nederlandske myndigheter at alle dyr over 30 mnd vil bli testet. Det kan på den andre siden nevnes at franske myndigheter har annonsert en kompensasjonspakke for bønder og industri samlet på mer enn 3 milliarder franc (i underkant av 4 milliarder kroner), men som eventuelt må godkjennes av EU.

Rådet har uttrykt uro for den vanskelige situasjonen for produsentene av storfekjøtt og har bedt Kommisjonen vurdere om det er behov for ytterligere tiltak.

Vedlegg 4 Økonomiske virkninger av ny forskrift om SRM

Samtidig med at «Forskrift om midlertidig forbud mot foredlede animalske proteiner i fôr til produksjonsdyr» trådte i kraft 1. januar 2001, trådte også «Forskrift om spesifisert risikomateriale med hensyn til overførbare spongiforme encefalopatii (SRM)» i kraft.

Begge forskriftene er relatert til kugalskap. I beregningene i utredningen foran er kostnader relatert til sistnevnte forskrift (SRM), ikke tatt med. I følge protokollen fra forhandlingsmøtet 13. desember 2000 mellom Staten, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag skal:

«beregningene gjennomføres med bakgrunn i de begrensninger i bruk av slakteavfall som midlertidig forskrift innebærer når den er endelig fastsatt».

SRM- forskriften ble vedtatt 20. november 2000, men innholdet var også kjent på et tidligere tidspunkt. Mengden slakteavfall som er definert som SRM, økte etter at Statens Næringsmiddeltilsyn gjorde et tillegg til forskriften 28.12.2000.

På grunn av kort tidsfrist har NILF for øvrig ikke gjennomført en uavhengig og kvalitetssikret kostnadsberegning. I det regnestykke som presenteres er alle forutsetninger basert på opplysninger fra Norsk Kjøtt, mens NILF har gjort noen vurderinger og endringer i selve beregningene.

Mengde SRM

Forskriften fører i følge Norsk Kjøtt til at en ekstra mengde på 20 800 tonn slakteavfall (per år) vil bli definert som SRM. NILF har ikke kontrollert dette tallet.

Forutsetninger om økte kostnader og reduserte inntekter

Dersom en antar at hele mengden SRM-avfall tidligere gikk til proteinanlegg for produksjon av kjøttbeinmel og destruksjonsfett, oppgir Norsk Kjøtt følgende økte kostnader og reduserte inntekter:

Reduserte inntekter

Produkt	Før-verdi (kr/tonn)	Ny verdi (kr/tonn)	Pristap (kr/tonn)
Kjøttbeinmel	572	-364	936
Destruksjonsfett	375	225	150

Norsk Kjøtt oppgir priser på før-verdi og ny verdi for kjøttbeinmel og destruksjonsfett. NILF har regnet dette om til kr per tonn SRM ut fra en utbyttefaktor for KBM på 0,26, og for destruksjonsfett på 0,15. Kostnaden for forbrenning av kjøttbeinmel er den samme som det høye anslaget i NILFs beregninger i rapporten foran. Foruten forbrenningskostnaden er ingen av prisene kontrollert av NILF.

Økte kostnader

	Før-kostnad (kr/tonn)	Ny kostnad (kr/tonn)	Kostnadsøkning
Alle kostnader	800	1455	905

Økonomiske virkning av ny forskrift om SRM

Basert på prisforutsetningene og mengdetallene oppgitt av Norsk Kjøtt, har NILF beregnet de økte kostnader og tapte inntekter som oppstår i forbindelse med ny forskrift om SRM.

Summen av tapte inntekter og økte kostnader er 1 991 kr/tonn. Multiplisert med en mengde SRM på 20 800 tonn, gir dette en økonomisk virkning på 41 millioner kroner per år.

Det er i tillegg mulig at når det blir reduserte mengder destruksjonsfett tilgjengelig på markedet vil dette føre til høyere pris for fett til bruk i fôr.